

Samfunn for alle

Nr 4 | 2024

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

NFUs landsmøte
Side 6

**Hva skjer med menneske-
rettighetene våre?**
Side 12

Sommeren 2024
Side 24

Tvangsflytting

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Tvangsflytting sprer seg som ild i tørt gress. Etter sommeren har vi fått informasjon om fem kommuner som tvangsflytter innbyggere med utviklingshemning.

Alle kommunene har som hovedargument at de skal spare penger. Ifølge kommunene selv er det ingen av dem som skal redusere på de tjenestene den enkelte har, til tross for at alle kommunene skal redusere antall ansatte.

Ifølge flere kommuner så skal flyttingene skje frivillig. Med frivillig menes at de kan selv velge om de vil flytte, men blir de boende vil de ikke kunne motta tjenester lenger. Å nekte noen tjenester er ikke lovlig, men det er det ikke alle leietagere eller deres pårørende som er klar over. Med en trussel om å ikke få tjenester lenger opplever de ikke å ha noe valg.

I møte med en av kommunene spurte kommunalsjefen om hvorfor vi hadde bedt om møte. Hun forstod ikke problematikken. Hun klarte ikke å relatere til en situasjon hvor det var hun som ble tvunget av andre til å flytte, uten å ha noen medvirkning.

Samme kommune har i sitt regnestykke uttalt at de kan spare fire millioner ved å flytte fire personer. Dette er fire personer som ikke har mye bistand, bare én tjenesteyter til sammen. Det viser seg at kommunen har lagt inn andre kostnader i regnestykket. Kostnader som ikke har noe med de fire å gjøre. Blant annet at kommunen har andre ledige leiligheter i kommunen som de ikke har leid ut.

En av leietagerne har bodd i firemannsboligen i 33 år. Og fra denne boligen blir han og de andre nå tvunget til å flytte fra og inn i en institusjon med 18 beboere, hvor det er montert skinner i taket og ansatte som går i hvite arbeidsklær.

Det er vanskelig å tro at andre leietagere kunne blitt behandlet på denne måten uten at det hadde blitt ramaskrik. Det virker som kommunene kan tillate seg hva som helst ovenfor mennesker med utviklingshemning, så lenge de hevder å kunne spare penger.

Vi må fortsette å bistå de enkelte leietagerne som blir utsatt for tvangsflyttingen, men vi klarer ikke å ha fullt trykk på hver enkelt sak. For å få slutt på tvangsflyttingen, må det til en endring på systemnivå. Det blir en av de viktigste arbeidsoppgavene for NFU fremover både, på lokalt, fylkes- og nasjonalt nivå.

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Niclas Tokerud
niclas@nfunorge.org

Korrektur:

Ann-Elisabeth Grønnehaug og
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUnorge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilder: Iren Rusnes Frøyland,
Eivor Gitlesen, Gro Nina Helberg og
Godi van Loon

Design og layout: ogLilleby.no

Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 4, 2024 kommer uke 50

Frist for saker: 6. november

Annonsefrist: 6. november

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: En forsterket arbeidslinje
- 6** NFUs landsmøte
- 10** Stortingsmelding: En forsterket arbeidslinje
- 12** CRPD og menneskerettigheter
- 17** Fem på gata i Arendal
- 20** Brennaktuell bok
- 21** NFUs jurist på informasjonsmøte i Molde
- 22** Besøk fra Sør-Korea
- 24** Sommerens leir og aktiviteter
- 36** Internasjonalt: Gjest på NFUs landsmøte
- 38** Visste du at: Idrett for alle?
- 40** SAFO: Velkommen til Angstforeningen
- 42** Korpus: Kos med alpakka
- 44** Butikken

En forsterket arbeidslinje

– for de som står nærmest arbeidslivet?

Regjeringen har lagt frem Stortingsmelding 33, «En forsterket arbeidslinje», og vil dermed bli husket for å sette i gang et krafttak for å få flere i jobb og færre på trygd.

Tom Tvedt
Forbundsleder

Meldingen inneholder flere prioriteringer jeg velger å gi honnør:

- Konjunktur-uavhengige bevilgninger som styrker innsatsen for de som står lengst unna arbeidslivet
- Større satsing på arbeidsmarkedstiltak
- NAV må jobbe kunnskaps- og forskningsbasert i sine kjøp av arbeidsmarkedstiltak
- Det må bli en oppfølging også etter ansettelse i AFT-tiltaket
- Det kommer en ordning med forsterket oppfølging i VTA-O
- Det skal satses tungt på langvarige lønnstilskudd

Dette er solide målsettinger, og vi er med på applausen! Men vi skulle så gjerne sett at regjeringen i denne meldingen også brukte mer plass på hvordan målsettingene skal oppnås og innsatsen organiseres. Først da blir det et krafttak.

Jo, jeg hadde håpet på større kraft. Jeg hadde håpet at regjeringen la frem en melding som hadde som hensikt å samle de gode kreftene og bidra til mer sømløshet, standardisering og kunnskapsdeling på arbeidsinkluderingsområdet.

Det er mange offentlige aktører i Norge som jobber med det samme samfunnsmandatet. Å få mennesker i arbeid, eller så tett på et ordinært arbeid- og samfunnsliv som overhodet mulig, er en prioritet både for NAV, kommunene, fylkeskommunene og arbeidsinkluderingsbedriftene. Dessverre medfører dagens system at de jobber hver for seg. Det er denne fragmenteringen som er hovedutfordringen, ikke bare at vi bruker for lite penger for å løse utfordringene.

Vi forventet en Stortingsmelding som ikke bare peker på hvordan de med kortest vei inn i ordinært arbeid skal lykkes. Slik vi vurderer det, ønsker man å forsterke innsatsen mot de som står nærmest arbeid.

En slik «kreming» kan gi fine statistikker, men vil bare befeste utenforskapet ytterligere for dem som står lengst unna arbeidslivet.

Mennesker med funksjonsvariasjoner har som alle andre ulike behov. Men det som er felles for alle, er at vi ønsker å nå vårt beste potensial! For å få til det må VTA-tiltaket utvikles, overgangene gjøres sømløse, og det må gis trygghet for at vi kan ta sjansen for å prøve oss ute i det ordinære arbeidslivet uten å måtte brenne broer.

Det er bra at politikerne nå innser at det er behov for å kunne få forsterket bistand for å stå i VTA-O-tiltaket, men en ensidig satsing på VTA-O mener vi er et bomskudd. I snitt står deltakere i VTA-O i jobben i 3,5 år. Det er ikke lenge, all den tid det er ment å være et varig tiltak. Når vi i tillegg vet at majoriteten av de som får tilbud om VTA-O tilhører helt andre målgrupper enn det VTA-tiltaket ble etablert for, er vi bekymret for at tilbudet til vår målgruppe er i ferd med å pulveriseres.

VTA-tiltaket (VTA-S og VTA-O) bør legges i sin helhet til arbeidsinkluderingsbedriftene. Det må etableres krav og insitamenter som motiverer og inspirerer både de tiltaksansatte og arbeidsinkluderingsbedriftene til hele tiden å strekke seg etter et mål om ordinært lønnet arbeid. VTA-tiltaket må bli sømløst, det må bli mulig å få en karriereutvikling, men også mulig å kunne bli værende, eller komme tilbake til den trygge arbeidsplassen arbeidsinkluderingsbedriftene legger til rette for.

Det er på høy tid å slutte med marginale justeringer på 10-50 år gamle ordninger, og heller prøve å se på helheten på nytt. Når regjeringen vil ha et krafttak, må de samle hele laget – først da kan vi lykkes.

Vi i NFU tenker at det behøves en arbeidsinkluderingsreform!

Det er ikke det samme hvilken BPA-leverandør du velger

Det er forskjell på BPA-leverandører. På samme måte som at det ikke er likegyldig hvem som bistår deg i hverdagen, er det heller ikke likegyldig hvilken BPA-leverandør du bruker. Noen leverandører er bedre på enkelte ting enn andre.

I Mio er vi for eksempel spesielt gode på assistent-rekruttering. Vi har en egen rekrutteringsavdeling hvis eneste oppgave er å bistå deg som arbeidsleder i å finne akkurat de assistentene som passer best for deg.

Hvem som skal ansettes som dine assistenter er det du som bestemmer, men vi kan hjelpe deg å skrive gode stillingsannonser og å publisere dem i de riktige kanalene for å tiltrekke de beste kandidatene. Vi kan bistå deg i intervjuer, vi tar oss av referansesjekk og politiattester, sørger for assistentenes grunnopplæring og sikrer at alt det formelle er på plass før assistentene dine møter på jobb første gang.

I Mio har vi tariffavtale for assistenter, gode arbeidsleder-verktøy som gir deg full styring og kontroll over din egen ordning, og utgiftsdekning for ekstrakostnader som oppstår som følge av assistansen din.

Vi har bestemt oss for å være best på BPA i Norge. Det starter med å hjelpe deg å finne de beste assistentene for deg.

Mio BPA er en av Norges største leverandører av brukerstyrt personlig assistanse. Vi leverer et bredt spekter av tjenester til personer med både fysiske og kognitive funksjonsnedsettelser i 136 norske kommuner, og har erfaring med BPA både til barn, ungdom, voksne og eldre.

Vil du vite mer?
Ring oss på 40 05 40 07,
eller besøk oss på mio.no/bpa

SCAN MEG

ENGASJERTE utsendinger og gjester følger med på innlegget til TV BRA.

Nytt arbeidsprogram i NFU

Under landsmøtet fikk NFU nytt arbeidsprogram for perioden 2024-2028. Arbeidsprogrammet bestemmer hvordan vi skal jobbe for å oppfylle NFUs prinsippprogram.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

ARBEIDSPROGRAM 2024-2028

NFU må til enhver tid jobbe med dagsaktuelle saker. I denne perioden skal hele organisasjonen – både landsstyret, erfaringsutvalget, fylkeslag, lokallag og administrasjonen jobbe spesielt med:

1. CRPD må inn i alle myndighetsorganer, både sentralt og lokalt. Arbeide for å realisere CRPD i praktisk politikk og integreres i norsk lov. Hensynet til barns beste og FNs barnekonvensjon skal ligge til grunn for arbeidet.
2. Styrking av organisasjonen i regionalt arbeid. Landsstyret oppnevner en styringsgruppe som leder arbeidet med utgangspunkt i tiltak i NFU Trøndelags forslag til landsmøtet. Landsstyret har ansvar for arbeidet og skal rapportere framdrift i samband med fylkesledersamlingene.
3. Organisasjonsoppbygging og opplæring av tillitsvalgte. Identitet bør være en del av arbeidet. Mennesker med utviklingshemning skal være viktige aktører i organisasjonsoppbyggingen. Som et ledd i arbeidet inviteres tillitsvalgte i lokallagene til samling annethvert år.
4. Hele organisasjonen står bak NFUs strategiske plan for internasjonalt arbeid.
5. Landsstyret skal i landsmøteperioden arbeide med å utvikle en kommunikasjonsplattform som blant annet omfatter, verdier, mål og strategier. Arbeidet skal være bredt anlagt og involvere alle organisasjonsledd.
6. Det skal arbeides med tiltak og områder i uttalelsene som var til behandling på landsmøtet.

Landsmøtet vedtok åtte uttalelser:

- CRPD må inn i menneskerettsloven
- Rett til arbeid eller dagaktivitetstilbud
- Rett til behandling for psykiske lidelser
- Rett til eget hjem
- Rett til full deltagelse i fritidsaktiviteter
- Rett til individtilpasset personlig assistanse
- Rett til opplæring
- Rett til selvbestemmelse

Du finner dem på hjemmesiden vår:

<https://www.nfunorge.org/Om-NFU/Organisasjonsstruktur/Landsmotet/landsmotet-2024/>

PRINSIPPROGRAM

Prinsippprogrammet med utdypende tekst, er til enhver tid hele organisasjonens mål / arbeidsprogram.

Prinsipp 1

Mennesker med utviklingshemning har den samme verdi, de samme grunnleggende behov og rettigheter som ethvert annet menneske.

Prinsipp 2

Mennesker med utviklingshemning har likeverdig rett til liv.

Prinsipp 3

Mennesker med utviklingshemning har rett til reell innflytelse på sitt eget liv og til å ta egne beslutninger.

Prinsipp 4

Mennesker med utviklingshemning og familier der et familiemedlem har utviklingshemning, har rett til individuelt tilrettelagte tjenester, økonomiske ytelser og rett til meningsfylte og tilrettelagte aktivitetstilbud som voksne.

Prinsipp 5

Mennesker med utviklingshemning har rett til likeverdig og tilrettelagt opplæring på alle nivå i skoleverket og innenfor de organisatoriske rammer som alle andre.

Prinsipp 6

Mennesker med utviklingshemning har rett til eget hjem.

Prinsipp 7

Voksne mennesker med utviklingshemning har rett til et seksualliv og en samlivsform etter eget ønske.

Prinsipp 8

Voksne mennesker med utviklingshemning har rett til arbeid.

Prinsipp 9

Mennesker med utviklingshemning har rett til å delta i alminnelige kultur- og fritidsaktiviteter.

Prinsipp 10

Mennesker med utviklingshemning har rett til interesseorganisasjon som pådriver for at likeverdighet og likestilling blir hevdet og ivarettatt på alle områder i samfunnet.

Tom Tvedt gjenvalgt som NFU-leder

- Får med seg et landsstyre som er klare til kamp.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

På landsmøtet 21. september ble Tom Tvedt gjenvalgt som forbundsleder, og han er klar for å kjempe NFUs sak de neste fire årene.

- Gjennom 20 år i politikken og mange år i idretten har et samfunn for alle vært min hjertesak. Ikke bare som visjon og tomme ord, men at vi hver dag bidrar til at vi i praksis flytter oss et steg nærmere det målet, sier Tom Tvedt.

NFU har blitt godt kjent med forbundsleder Tom Tvedt siden han tiltrådte som leder under korona-pandemien mars 2021. I sin tid som leder har han reist landet rundt for å møte medlemmene, lytte til innspill, og sette NFUs saker på dagsorden. Oppgavene som ligger foran oss fortsatt er store og mange.

- Diskrimineringen av mennesker med utviklingshemning i samfunnet vårt er fremdeles høy. I arbeidslivet, samfunnslivet - og med de grunnleggende rettighetene til arbeid, bolig og fritid har vi fortsatt en stor jobb foran oss, sier den gjenvalgte forbundslederen.

Han er klar på hvem han er til for. - Jeg vil gjøre en forskjell for de som ikke får sine rettigheter på lik linje med resten av befolkningen, sier Tvedt. Tom er stolt over å få med seg et sterkt lag i landsstyret.

- Det er et godt og samlet lag som nå skal stå på for våre medlemmer. Vi har representasjon fra hele landet, og speiler mangfoldet i vår organisasjon.

Det nyvalgte landsstyret:

Forbundsleder: Tom Tvedt, Innlandet

Nestleder: Alette Reinholdt, Viken

Styremedlem: Monika Andersen, Agder

Styremedlem: Svein Rune Johannessen, Møre og Romsdal

Styremedlem: Kari Elster Moen, Vestland

Styremedlem: Henriette Hvarnes Hansen, Vestfold og Telemark

Styremedlem: Andreas Tymi, Nordland

1. vara: Frode Strømman, Trøndelag

2. vara: Ruth Schwienbacher, Troms

3. vara: Jon Kristoffer Nilsen, Rogaland

4. vara: Oddvar Hopen, Vestfold og Telemark

NYTT LANDSSTYRE Foran fra venstre: Ruth Schwienbacher, Frode Strømman, Svein Rune Johannessen, Andreas Tymi, Henriette Hvarnes Hansen, Kari Elster Moen, Monika Andersen, Oddvar Hopen, Alette Reinholdt. Bak fra venstre: Jon Kristoffer Nilsen og Tom Tvedt.

LANDSMØTET TAKKET Birgitte Boldvik, Anna Kittelsaa, Marius Zahl, Torill Vagstad og Gunn Strand Hutchinson for jobben de har gjort i landsstyret.

Æresprisen til TV BRA

Under NFUs landsmøter er det tradisjon for å dele ut ærespris. I år gikk den til TV BRA.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Årets mottager har opplevd et prisdryss de senere årene, og til og med oppmerksomhet fra BBC, men må fortsatt kjempe for statlig støtte til å opprettholde drift.

- Æresprisen går til en verdig mottager som gir en plattform og et mikrofonstativ til mennesker med utviklingshemning. De er et eksempel til etterfølgelse, sier forbundsleder Tom Tvedt.

NFUs ærespris 2024 tildeles TV BRA

Overrekkelsen fant sted under NFUs landsmøte. Prisen kom som en overraskelse på daglig leder, ansvarlig redaktør og primus motor Camilla Kvalheim og TV BRAs utsendte reporter Anders Teslo.

- TV BRA har fått noen priser, men denne prisen betyr mye for oss, at vi blir omfavnet av våre egne, sa Camilla Kvalheim, som ble oppringt via Teams for å delta på overrekkelsen. Anders Teslo var til stede som reporter, og mottok prisen på vegne av TV BRA. Han var begeistret over overraskelsen.

TV BRA får prisen for sitt arbeid med å slippe mennesker med utviklingshemning til i det offentlige ordskiftet. Med sine nyhetssendinger og innslag evner de å sette viktige saker for vår målgruppe på dagsorden, og å la dem fortelle sin egen historie.

TV BRA har utviklet seg fra oppstarten i 2013, første sending etter syv års planlegging, til å bli en landsdekkende TV-kanal av og for mennesker med utviklingshemning, med dekning av ulike temaer som politikk, sport og hverdagsleder.

NFUs ærespris deles ut på vårt landsmøte. Det er ikke hvert landsmøte vi finner en verdig kandidat til prisen. Under landsmøtene i 2021, 2016 og 2009 har ærespris blitt delt ut.

- **2021:** Stortingsrepresentant Karin Andersen, SV
- **2016:** Stortingsrepresentant Tore Hagebakken, Ap
- **2009:** Skuespiller Marte Wexelsen Goksøyr og teatersjef Ellen Horn

PRISEN BLE OVERLEVERT

som en gavesjekk på kr 10 300.

En forsterket arbeidslinje

Arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna la 6. september frem Stortingsmelding 33 «En forsterket arbeidslinje». NFU var til stede og hørte på hva hun mener er det viktigste som må gjøres for å få flere ut i arbeid.

JOHN HARALD WANGEN (til venstre)
har jobbet over 40 år i NFUs administrasjon uten noen form for arbeidsmarkedstiltak.

TEKST OG FOTO: Pia Ribsskog

600.000 mennesker i Norge er utenfor arbeidslivet, 110.000 av dem er unge. Andelen unge uføre har doblet seg de siste årene. Regjeringen har som mål å øke sysselsettingen med 150.000 personer innen 2030.

Tiltak for å nå målene:

- Etablere et forsøk med fireårig lønnstilskudd for utsatte unge
- Offentlig sektor må bli bedre til å inkludere og bruke arbeidsmarkedstiltak
- Unge uføre må få vise hva de kan og få målrettet oppfølging fra NAV
- Mer koordinerte tjenester fra arbeids-, utdannings- og helsesektoren. Det er særlig viktig for unge med sammensatte bistandsbehov
- Opplæring som kvalifiserer til arbeidslivet, tilpasset de som ikke klarer å gjennomføre skolen på vanlig måte

- Økt bruk av opplæringstiltak som gir formell arbeidskompetanse
- Mer varig lønnstilskudd som alternativ til uføretrygd
- Bygge ut tilbudet om individuell jobbstøtte

Tonje Brenna sa at særlig kommunene må bli flinkere til å bruke tiltakene som finnes, privat sektor er allerede ganske gode, men offentlig sektor må bli bedre.

Blant annet opptrapping av varig tilrettelagt arbeid og fleksibilitet i arbeidslivet for personer med nedsatt arbeids- og/eller funksjonsevne blir nevnt som måter å få flere i arbeid.

NFU mener at dette er godt nytt. Meldingen gir rom for fleksibilitet og at enda flere med utviklingshemning kan komme i arbeid. Vi ser frem til at tiltakene blir satt i gang og at man går fra ord til handling.

Solgården

– ferie for alle siden 1972!

Solgårdens mål er at alle skal ha mulighet til reise til «Syden». Dette har gjort Solgården til spesialist på å skape den beste ferien!

Solgården på Costa Blanca er et tradisjonsrikt og unikt feriested. I over 50 år har Solgården ønsket gjester med behov for tilrettelegging velkommen. På Solgården blir du møtt, - ikke bare av et varmt klima - men med menneskelig varme og omsorg.

Solgårdens formål er å tilby ferie til mennesker med behov for tilrettelegging muligheten til å reise på ferie på lik linje med andre.

Slik startet Hacienda del Sol - Solgården

Solgården, Hacienda del Sol på spansk ble opprettet som et helse- og feriesenter spesielt tilrettelagt for utviklingshemmede, de tok imot sine første gjester i 1972. Tomten til Solgården er nå på 500 mål, men det er kun et lite område som er bebygget med gjestehus. Solgården består av seks gjestehus, de fleste er tilrettelagt for rullestolbrukere.

Solgården er et andelslag. Det utbetales ikke utbytte av noen art til eierne av Solgården. Alt overskudd føres tilbake til drift og vedlikehold.

Solgårdens tre gjestegrupper

Mennesker med utviklingshemming har prioriterte turer rett før og rett etter sommeren og gjerne en tur på høsten. Seniorturer har de flest av og de er stort sett i høst og vintermånedene. Seks uker

på sommeren har Solgården en "light" versjon av deres vanlige opplegg. Da er det stort sett familier som reiser, og da er det ikke helsepersonell som reiseledere eller bagasjeservice.

Reisen til Solgården

Solgården chartrer eget fly med kapasitet på 180 passasjerer. I flyet har de helsepersonell med som reiseledere. Om du trenger hjelp på flyplassen med bagasje eller annet under transporten får du hjelp til det. Etter å ha levert fra deg bagasjen ved innsjekk, vil du ikke se den igjen før du er på rommet ditt på Solgården, ved returen hentes bagasjen på ditt rom og du ser den ikke igjen før på flyplassen i Norge. Når gjestene ankommer Alicante flyplass går de fra flyet, rett over i Solgårdens busser som kjører direkte til Solgården.

På Solgården

Batteriener lades godt på Solgården. Svøm, dans, reis på tur, spill boccia, ta fysioterapi, nyt sansehagen – gjør akkurat det du ønsker! Alle skal få rom til å slappe av, slippe taket i hverdagen og nyte ferien.

Alle Solgårdens gjester må kunne klare seg selv i daglig stell og pleie. Om du trenger hjelp til dusj eller annet kan dette bestilles og betales under oppholdet. Hele anlegget er tilrettelagt for rullestolbrukere og Solgården bistår og med bl.a. utlån av tekniske hjelpemidler.

SOLGÅRDEN FERIE- OG HELSESENTER, Trygghet, trivsel og glede i alle ledd!

Økonomisk støtte

Søker du «Solgårdens ledsagerstøtte» kan prisen for ledsager/e bli redusert. Finn ut mer om Solgården på solgarden.no og følg gjerne Solgården på Facebook

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no • Tlf 24 14 66 60

Hva skjer med menneskerettighetene våre?

TEKST: Alexander Berg jr.

Det er 18 år siden FNs konvensjon for personer med nedsatt funksjonsevne ble vedtatt av FNs generalforsamling. Foreløpig er den bare behandlet av et regjeringsnedsatt ekspertutvalg som ønsker den inkorporert i norsk menneskerettslov. Men ingen kan si når rapporten kommer til behandling i Stortinget. Og der står Høyre og Fremskrittspartiet klare til å si nei til en inkorporering.

< **DET ER EN UTÅLMODIGHET** både hos ledelsen i NFU og medlemmene om hva som vil skje med menneskerettighetene deres. Et ekspertutvalg har konkludert med at CRPD bør inn i norsk menneskerettslov. Men det er motstand på Stortinget, og konvensjonens skjebne er foreløpig i det uvisse. (Foto: Olav Hellland)

I 2006 vedtok FNs generalforsamling konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD). Året etter undertegnet Norge konvensjonen, men det gikk seks år før den ble ratifisert, altså at man som nasjon forpliktet seg til å følge konvensjonens regler.

Men NFU har ønsket mer enn dette, de vil at konvensjonen tas inn i menneskerettsloven fordi det vil gi konvensjonen en politisk og rettslig status. Dette har man jobbet for i mange år sammen med flertallet av de andre organisasjonene for funksjonshemmede.

- Vi tenker ikke at all diskriminering forsvinner og alle rettigheter vil bli oppfylt selv om CRPD kommer inn i menneskerettsloven. Kvinner og barn blir fortsatt diskriminert og utsatt for urett i Norge, men vi mener den signaleffekten en inkorporering i menneskerettsloven gir er det viktigste, uttaler forbundsleder Tom Tvedt.

Høringsflertall for inkorporering

Det er likevel ikke før de siste par årene at det har vært politisk bevegelse i saken.

14. oktober 2021 la Regjeringen frem Hurdalsplattformen, hvor det blant annet står på side 69: «Regjeringa vil inkorporere FNs konvensjon for rettane til personar med nedsett funksjonsevne (CRPD) i norsk lov.»

2. desember 2022 oppnevnte Regjeringen et juridisk ekspertutvalg som skulle utrede inkorporeringen. Og 15. januar i år la utvalget frem sin rapport med høringsfrist 5. juni.

Svarene fra de godt over 100 høringsinstansene etterlater liten tvil, man ønsker en inkorporering i norsk menneskerettslov. «Blant godt over 100 høringsinstanser, støtter omtrent to tredjedeler at konvensjonen tas inn i menneskerettsloven», skriver Norges institusjon for menneskerettigheter på sin nettside, og legger til at dette ikke omfatter høringsinnspill fra

kommunale og fylkeskommunale organer, hvor støtten er nær unison.

Blant annet skriver Likestillings- og diskrimineringsombudet i sin høringsuttalelse: «En inkorporering (...) vil kunne bidra til at CRPD blir mer synlig og får styrket status, tillegges større vekt og får større gjennomslag. Slik kan inkorporering (...) bidra til en reell styrking av funksjonshemmedes menneskerettigheter i praksis.»

Sikre rettighetene

NFUs holdning til en inkorporering i menneskerettsloven har vært at FN-konvensjon da vil få en politisk og rettslig status den ikke har hatt tidligere. Det er et standpunkt som også Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) synes å innta.

- Det viktigste er å sikre rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse, og dermed gi alle like muligheter for å leve et godt liv, svarer statssekretær Even Aleksander Hagen i en e-post på spørsmålet om hva departementet mener er det viktigste med en inkorporering. Han svarer i stedet for kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery, som var på reise og ikke hadde anledning til å stille til intervju.

Men helt sikre på en inkorporering i menneskerettsloven er NFU ikke.

- En inkorporering vil forhåpentligvis skje, men neppe i denne stortingsperioden, sier Tom Tvedt. Men dersom det blir blått flertall i stortingsvalget neste år, er Tvedt sikker på at det ikke blir inkorporering i menneskerettsloven neste periode heller.

- Faren er at den blir i likestillings- og diskrimineringsloven. Dette er en løsning funksjonshemmedes organisasjoner ikke ønsker. Da ønsker vi heller å vente til det er flertall for å få den inn i menneskerettsloven. En inkorporering i en annen lov enn denne loven mener vi er en svekkelse av funksjonshemmedes rettigheter, uttaler han. →

Uklar tidshorisont

Men før det i det hele tatt blir stortingsbehandling, skal Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) gå gjennom alle høringsuttalelsene fra ekspertutvalgets rapport. Og de uttrykker forståelse med dem som mener at det har tatt lang tid å få fremgang i saken, men de kan likevel ikke si når en lovendring vil komme til behandling i Stortinget.

- Vi har sagt i Hurdalsplattformen at vi vil inkorporere CRPD i norsk lov. Det er fortsatt regjeringens intensjon, uttaler Hagen.

Han sier videre at han er glad for at mange har engasjert seg i problematikken, og legger til at de har fått inn over 200 høringsinnspill.

- Nå går vi gjennom høringsinnspillene og tar stilling til hvordan et lovforslag skal se ut, utdyper han.

Vil ikke svare på enkeltinnspill

Selv om det er et tydelig flertall blant høringsinstansene for ekspertutvalgets konklusjon, er det flere av dem som er negative til en inkorporering. En av disse er Kommunenes Sentralforbund (KS) som ikke ønsker en inkorporering fordi det vil kunne føre til at funksjonshemmede vil få større selvbestemmelse, og at det igjen vil føre til økt prioriteringspress i kommunene. På spørsmål om hva departementet tenker om en slik reservasjon, svarer Hagen følgende:

- Jeg tenker at dette er en kompleks sak, og at det er viktig at alle berørte interesser får gitt uttrykk for sitt syn. KS' høringsinnspill er ett av mange vi nå vurderer.

Videre svarer Hagen at de ikke kan ta stilling til verken bestemte spørsmål i utredningen eller de enkelte høringsinnspillene.

Departementet ønsker heller ikke å svare direkte på hva de tenker om at CRPD er den eneste av FNs kjernekonvensjoner som ikke er tatt inn i norsk lov (barn og kvinner er der allerede). Hagen gjentar at de jobber for å inkorporere i tråd med Hurdalsplattformen, og at det er en viktig sak for dem.

NFUs kritikk av KS sin avvisning om at funksjonshemmede selv skal kunne velge hvor de vil bo, ønsker Hagen heller ikke å svare på. De anerkjenner det arbeidet utvalget har gjort med hensyn på vurderingen av artikkel 19 i konvensjonen om funksjonshemmedes rett til et selvstendig liv, men vil ikke si noe ytterligere.

- Det er uenighet både i utvalget og i høringen om forståelsen av blant annet denne bestemmelsen. Derfor går vi nå nøye gjennom alle innspillene vi har fått, slik at vi får en grundig prosess og en opplyst debatt, uttaler han.

Stille fra Slagsvold Vedum

Ute blant de funksjonshemmede er utålmodigheten stor. De har ventet lenge på en styrking av rettighetene sine. «Kan vel ikke si at jeg føler at det har blitt noen bedre rettigheter etter 2013. Føler vel heller at flere og flere goder forsvinner», skriver en av medlemmene i Facebook-gruppen Funksjonshemmedes Forum.

Men veien frem kan fortsatt være lang, slik Tom Tvedt antyder. For hos partiene på Stortinget er det varierende støtte. Blant annet er det ikke mulig å få et entydig svar fra Senterpartiet, selv om de er bundet av Hurdalsplattformen. Fire direkte henvendelser til partileder Slagsvold Vedum ga bare stillhet, i stedet svarer Trond Ivar Bækken, kommunikasjonsrådgiver for Senterpartiets stortingsgruppe følgende i en e-post: «Vi viser til Hurdalsplattformen. Regjeringen tar sikte på å inkorporere CRPD i norsk lov på egnet måte. Utover det er det KUD som må uttale seg om status og videre fremdrift da det er de som kjenner best til detaljene rundt det.»

Frykter for Norges selvråderett

Hos Høyre og Fremskrittspartiet er det tydelig motstand mot inkorporering. Høyres 1. nestleder Henrik Asheim fremhever at Høyre vil sikre funksjonshemmedes rettigheter gjennom gode lovprosesser i Stortinget, men svarer slik i en e-post på spørsmålet om hvorfor partiet ikke ønsker en inkorporering: «Hvis vi gjør det, overfører vi makt fra Stortinget til en gruppe i FN og gir dem fullmakt til å utvikle deler av Norges lover». Han mener at konvensjonen likevel binder Norge fordi vi har ratifisert den.

På spørsmål om hvorfor en ratifisering, som innebærer en maktoverføring til FN, ikke også kan formaliseres ved inkorporering i norsk lov, har Asheim ikke noe ytterligere svar. Heller ikke på spørsmålet om hvorfor funksjonshemmede ikke skal ha samme rettsvern som kvinner og barn, som har fått sine FN-konvensjoner inntatt i menneskerettsloven, ønsker han å svare.

Fremskrittspartiet ønsker ingen inkorporering fordi de mener den vil frata norske politikere muligheten til å bestemme og tolke våre nasjonale lover.

- Det er ikke aktuelt for Fremskrittspartiet å gi fra oss nasjonal råderett til en FN-komite, selv om vi er enig i at det er viktig å ha sterke rettigheter for funksjonshemmede, svarer stortingsrepresentant Silje Hjemdal.

På de samme oppfølgingsspørsmålene om rettsvern og maktavgivelse som Høyre fikk, har hun ingen ytterligere kommentarer.

VIKTIG SIGNALEFFEKT

Forbundsleder Tom Tvedt i NFU mener en inkorporering av FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) vil gi en viktig signaleffekt, og at det ikke er aktuelt at konvensjonen for eksempel havner i likestillings- og diskrimineringsloven. (Foto: NFU)

ØNSKER IKKE INKORPORERING

1. nestleder i Høyre, Henrik Asheim, uttaler at Høyre vil kjempe for funksjonshemmedes rettigheter, men ønsker ingen inkorporering fordi de oppfatter at det er å overlate noe av den lovgivende makten til FN. (Foto: Hans Kristian Thorbjørnsen)

INKORPORERING ET MÅL

Statssekretær Even Aleksander Hagen (Ap) i Kultur- og likestillingsdepartementet uttaler at de har som mål at CRPD skal inn i norsk lov, men kan ikke si noe om når det kan skje. (Foto: Ilja C. Hendel / KUD)

STILLE

Trygve Slagsvold Vedum ble kontaktet fire ganger med spørsmål om hvordan Senterpartiet stiller seg til en inkorporering av CRPD i menneskerettsloven. Like mange ganger var det stille fra ham. (Foto: NTB Kommunikasjon / Statsministerens kontor)

VIL GI MARSJORDRE

Justispolitisk talsperson i SV, Andreas Sjalg Unneland, forteller at partiet støtter en inkorporering i menneskerettsloven, og at dette er en klar marsjordre for at personer med funksjonsnedsettelse skal få rettighetene sine oppfylt. (Foto: SU)

Innkorporering av CRPD vil gi konvensjonen en politisk og rettslig status

NFU mener både Høyre og Fremskrittspartiets standpunkter ikke handler om noe annet enn et spørsmål om økonomi og kommunes selvråderett.

– Men ekspertutvalgets flertall viser i sin rapport at man kan inkorporere uten å gi fra seg styringsretten, svarer Tom Tvedt.

– Når det gjelder Senterpartiet, er de stortingspolitikkerne vi har snakket med personlig for. Men hva partiet mener er ikke godt å vite. Han legger til at det for Senterpartiet ser ut som at selvråderetten og kommunenes økonomi er viktigere enn inkorporering av konvensjonen.

Innkorporering er en klar marsjordre

På den andre siden av opposisjonen er holdningen langt mer positiv til en inkorporering.

«Vi mener det er viktig at CRPD blir inkorporert, og at dette skjer i menneskerettsloven», uttaler SVs justispolitiske talsperson Andreas Sjalg Unneland i en e-post. Partiet mener videre det er prinsipielt uheldig at CRPD i dag er den eneste av FNs diskrimineringskonvensjoner som ikke er tatt inn i norsk lov.

– Vi jobber for at konvensjonen inkorporeres, og at dette skjer i menneskerettsloven, legger han til og understreker at SV mener at inkorporering av CRPD bare er et av mange viktige steg i kampen for at personer med funksjonsnedsettelse skal få rettighetene sine oppfylt.

– Men å inkorporere konvensjonen i menneskerettsloven vil være en klar marsjordre, og et viktig signal om at man tar rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse på alvor. ■

Fem på gata i Arendal

Henriette Hvarnes Hansen fra Erfaringsutvalget var på Arendalsuka sammen med SAFO og forbundsleder Tom Tvedt i august. Henriette var som alltid på pletten når hun så en politiker og fikk spurt ganske mange av dem spørsmål som er viktige for NFU. Her er et utdrag fra noen av intervjuene.

Tonje Brenna, arbeids- og inkluderingsminister, AP

Henriette: - Hva vil du gjøre for at vi utviklingshemmede skal få flere arbeidsplasser?

Tonje: - Jeg vil gjøre det jeg kan for at bedriftene skal føle at de tør å ansette folk som trenger litt tilrettelegging og sånt. Så vil jeg at det skal være lettere for bedriftene å finne ut av hvor de kan forhøre seg, både hvis de har lyst til å ansette noen som står utenfor arbeidslivet, men også hvis det oppstår ting som gjør at de kan ha behov for veiledning.

- Og så har jeg lyst til at vi skal gjøre enda mer av det vi gjør nå, og det er at hver gang jeg skriver en stortingsmelding så sier dere hva dere mener skal gjøres. Det er jeg veldig, veldig glad for, fordi jeg tror det er sånn politikken blir bedre.

Tonje: - Hva tenker du er det viktigste, Henriette?

Henriette: - Det som er viktigst for min del er at vi får flere VTA-bedrifter og at vi kan komme ut i ordinære arbeidsplasser. For det er veldig viktig at folk kan få brukt seg selv på å jobbe og ikke bare sitte hjemme og stirre i veggen. Det er bra for kroppen og helsa.

Tonje: - Det er jeg enig i, helt enig i.

TEKST OG FOTO: Pia Ribsskog

Jan Christian Vestre, helse- og omsorgsminister, AP

Henriette: - Hva vil du gjøre for at vi utviklingshemmede skal få flere arbeidsplasser?

Jan Christian: - Det er mange ting vi må gjøre. For det første må vi erkjenne at alle mennesker har kommet til denne jordkloden med ressurser, og så er vi litt forskjellige, men alle kan bidra, og alle vil bidra. Jeg synes at alle burde få muligheten til å bidra og ha gode arbeidskolleger, meningsfulle oppgaver og oppleve mestring og være med å bygge landet vårt.

- Så vi må gjøre mer for å inkludere i arbeidslivet. Der har vi innført blant annet ungdomsgarantien som sier at alle unge under 30 år, uansett hvem de er, må få hjelp til å komme seg inn i arbeid. Vi må ha flere tilrettelagte arbeidsplasser også, det har vi innført, og der kommer det også mer.

- Min gode kollega Tonje som er arbeidsminister jobber med en helt ny stortingsmelding om arbeidsmarkedstiltak, og der vil hun legge frem mange nye spenstige forslag for å få flere inn i arbeid. Målet vårt er at alle under 30 år skal kunne få bidra, enten ved å være i utdanning, arbeid eller annen meningsfull aktivitet, og vi kommer ikke til å gi oss før vi er i mål med det.

Henriette: - Visste du at vi utviklingshemmede i Norge kan få tvangsabort?

Jan Christian: - Ja, det er det en åpning for i lovverket hvis verge beslutter det, og det er ett av temaene vi nå vurderer å endre i forbindelse med at vi skal modernisere og endre abortloven.

Henriette: - Vil dere endre det?

Jan Christian: - Jeg forstår veldig godt argumentene for det, og så kan jeg ikke røpe hva som kommer i dette lovforslaget til Stortinget. Det er de folkevalgte på Stortinget som til syvende og sist skal beslutte dette, men jeg har gjort meg noen tanker om det, og så får vi se når loven kommer hva som står der. →

Simen Velle, leder i Fremskrittspartiets ungdom

Henriette: - Hva vil dere i Fremskrittspartiet gjøre for at vi utviklingshemmede skal få jobb?

Simen: - Godt spørsmål, vi har lyst til å gjøre flere ting. Det første og kanskje det viktigste er å sørge for at man klarer å gå ut av skolen med karakterer på vitnemålet. Da tror jeg det er uklokt å gi alle karakterer i alle fag, men jeg tror hvis man ser individuelt på det og tilpasser det til hver enkelt elev, tror jeg det er mange som i dag ikke har vurderingsgrunnlag som kunne fått gode karakterer.

- Det andre jeg har lyst til å gjøre er å fullføre innføringen av statlig BPA, for å sørge for at de menneskene som faktisk trenger en helper for å komme seg ut i hverdagen har det på sine egne premisser. Og det er veldig viktig at den helperen ikke bare helper til med helseutfordringer, men også det å tilpasse seg inn i hverdagen, det tror jeg kan ha en veldig stor effekt.

- Og den siste tingen er å utbygge flere VTA-arbeidsplasser. Jeg kommer fra Asker kommune og der har de noe som heter Asker drift, hvor det jobber hundrevis av unge mennesker. De har et veldig godt sosialt felleskap, og det koster egentlig ikke kommunen veldig mye penger heller, for de lager jo masse bra greier som blir solgt videre. Så jeg tror det finnes veldig store muligheter. Men det viktigste er jo at vi som politikere er tydelige på at vi ikke glemmer dere, og skal forsøke å gjøre vårt aller beste.

Kathrine Kleveland, stortingspolitiker, Senterpartiet

Henriette: - Visste du at det det er mulig å ta tvangsabort på oss utviklingshemmede i Norge?

Kathrine: Nei, det har jeg aldri hørt om. Nå ble jeg sjokkert, det visste jeg ikke.

Henriette: Vil ditt parti endre dette i lovverket?

Kathrine: - Jeg skal i hvert fall stille spørsmål rundt dette, for det var jeg ikke klar over. Jeg kan ikke love annet enn at jeg skal ta det videre og høre mere om det.

Henriette: - Er ditt parti for eller mot at CRPD skal inn i menneskerettsloven?

Kathrine: - Vi har i Senterpartiets program at vi skal få det inn i norsk lovverk i hvert fall. Om det skal inn i menneskerettighetene, har vi ikke vedtatt endelig ennå, hvis jeg har oppfattet det riktig.

Svein Harberg, stortingsrepresentant, Høyre

Henriette: - Er dere for at CRPD skal inn i menneskerettsloven?

Svein: - Nei.

Henriette: - Hvorfor er dere imot?

Svein: - Det er en diskusjon vi har i partiet, og det er delte meninger, det kan jeg si. Noen sånne debatter er vanskelige, for på den ene siden har en lyst til å hjelpe noen, og på den andre siden må vi passe på at vi ikke gjør noe galt når vi vedtar det. Så der har vi ikke helt landet ennå, og må få komme tilbake til det når vi har tatt debatten.

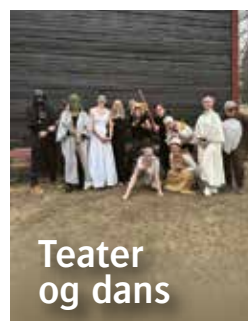
Henriette: - Visste du at det det er mulig å ta tvangsabort på oss utviklingshemmede i Norge?

Svein: - Ja, jeg vet at det er ordninger i dagens lov for å ta vekk fosteret, og jeg må si at jeg personlig er ikke glad i det. Jeg mener at ethvert foster skal få sjansen og har sin verdi, men dette er det ikke full enighet om i Høyre, det må jeg bare innrømme, så der har vi store diskusjoner. Noen av oss kjemper for hvert fosters rett til å få vokse opp og få et så godt som mulig liv ut ifra de forutsetninger de har.

»» Det er kommet forslag til ny abortlov og NFU skal på muntlig høring i Stortinget.

Det er også kommet en melding til Stortinget om arbeid, som NFU hargitt innspill til.

Kanskje det beste året i livet ditt?

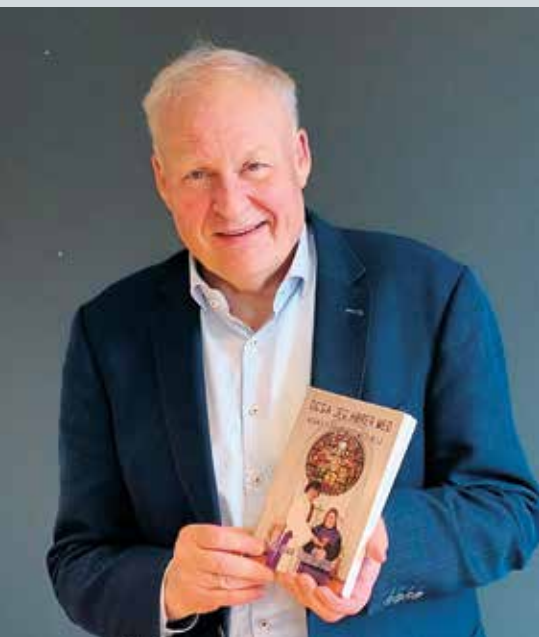
PEDER MORSET **folkehøgskole**
PÅ SELBUSTRAND MIDT I TRØNDELAG

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilrettelagt opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle. Alle elever har enerom med eget bad og toalett. Alle elever har sin egen veileder. Våre kjerneverdier er likeverd, inkludering, mangfold og fellesskap. Send oss en søknad da vel!

Peder Morset folkehøgskole
Fossan 23, 7584 Selbustrand
Telefon: 73 81 20 00
Epost: pmf@pedermorset.no
www.pedermorset.no
www.facebook.com/pedermorset

Ny brennaktuell bok!

En viktig bok blant høstens bokutgivelser er «Også jeg hører med», med undertittel «Kirke for, av og med alle», og er skrevet av et av våre medlemmer, Tor Ivar Torgauten. Forfatteren, som selv har en datter med Downs syndrom, har i mange år jobbet som prest i Den norske kirke, blant annet i nærmere 20 år som spesialprest for å inkludere mennesker med utviklingshemning.

TEKST: Tom Tvedt
FOTO: Pia Ribsskog

Boka er i praksis et fyrverkeri av en bok, og er en eneste stor dokumentasjon på at Den norske kirke selv sier at den både vil være og skal være, en kirke for, av og med alle, hvor mennesker med utviklingshemning er en selvfølgelig og naturlig del av lokalkirken. Samtidig viser boka at det langt fra er samsvar mellom det kirken selv sier den vil være, og den praksisen vi møter i lokalkirkene. Forfatteren er tydelig på at kirken trenger å ta et oppgjør med sin egen praksis.

Torgauten utfordrer derfor Den norske kirke, på alle nivå, til å bli med på en dugnad for å bygge en kirke for, med og av alle, hvor mennesker med utviklingshemning er helt ordinære og selvfølgelige medlemmer av lokalmenigheten. Boka har også et kapittel som viser hvordan helse- og omsorgstjenesten og tros- og livssynssamfunnene må finne sammen, og utvikle den gode samhandlingen. Samtidig utfordrer boka foreldre, foresatte og verger, til å sette tema på dagsorden i samtalen med tjenesteyterne.

På baksiden presenteres blant annet boka slik:

«Kjennetegnet på en kristen kirke er at den består av et mangfold av forskjellige mennesker. I dette mangfoldet hører også mennesker med utviklingshemning med, som likeverdige medlemmer midt i kirkens gudstjenester og menighetsfellesskap. Den norske kirke har som oppdrag å skape en slik kirke. En kirke som ikke åpner opp kirkedørene på vid gap og gjør slik at alle kan delta på en likeverdig måte, blir i praksis mer en karikatur av en kirke.»

Allerede i forordet går forfatteren rett på sak og stiller følgende spørsmål til leserne, og konkret til alle ansatte og alle med lederansvar i Den norske kirke:

- Kan du bekrefte at mennesker med utviklingshemning hører hjemme midt i kirkens fellesskap, på lik linje med andre?

- Vil du ut ifra din tjeneste eller posisjon sørge for at mennesker med utviklingshemning får mulighet til å være en naturlig del av lokalkirkens fellesskap på alle nivå: i trosopplæring, i konfirmasjon, i ungdomsarbeid, i menighetsfellesskap og i de ordinære gudstjenester?

Helt konkret utfordres lokalkirken til å gi sitt tilsvar til mennesker med utviklingshemning og deres familie, og legge til rette for et samarbeid som føre til at en kan delta slik det er naturlig for den enkelte.

Boka gir en gylden mulighet til en fornyet dialog med Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunnene. Denne muligheten må vi som organisasjon bruke. Derfor utfordrer NFU til å ta kontakt med det trossamfunn en tilhører og få på plass en god dialog for samhandling. For å bygge en kirke for, av og med alle, er lokalkirken helt avhengig av den kunnskap og erfaring våre medlemmer sitter inne med. Vi har stor tro på den gode dialogen og at vi samme kan utvikle en kirke for, av og med alle. NFU sentralt vil i løpet av høsten ta kontakt med biskopene, henvise til boka og be biskopene samtidig legge til rette for en god dialog.

Boka kan kjøpes i alle nettbutikker og på Kolofon.no/bokhandel.

ISBN 978-82-300-2542-0

Pris kr 299,-

NFUs jurist på informasjonsmøte i Molde

NFU Molde og omegn lokallag holdt 12. september et informasjonsmøte i InnbyggerLaben Innom. Informasjonsmøtet var primært for lokallagets medlemmer, men var også åpent for andre interesserte. Politisk ledelse i kommunen var også invitert til å delta på arrangementet for å komme med sine innspill til temaet for møtet - som var knyttet til kommunens innsparingstiltak innenfor helse og omsorg, og mest omfattende innenfor bo- og habiliteringstjenesten.

NFU Molde og omegns medlemmer fikk høre lokallagsleder Knut Berges synspunkter og refleksjoner rundt innsparingstiltakene og kommuneøkonomien. En av NFUs jurister, Julia Johnsen Halsebø, som har bolig som ett av sine saksfelt, ble invitert på møtet for å holde foredrag om lovfestede rettigheter og hvilken handlefrihet en kommune har i utformingen av tjenester til personer med utviklingshemning. Avslutningsvis fikk medlemmene høre fra kommunestyrerepresentant Randi Gunnerød (Sp) og ordfører Trygve Grydeland (H).

Økonomiske utfordringer i Molde

Det er rapportert fra lokallaget at kommunestyret i Molde har vedtatt budsjetter for helse- og omsorg som er utilstrekkelige, spesielt innenfor bo- og habiliteringstjenestene. Det er innført tiltak for innsparing i de to siste kommunestyreperiodene som har, ifølge medlemmene og pårørende selv, ført til et dårligere tjenestetilbud og større kostnader for kommunen. Det har vært bekymring rundt manglende brukermedvirkning i utforming av tjenester og i prosessene rundt tiltakene for å redusere kostnadene. NFUs jurist har understreket det sentrale i kommunens ansvar for helse- og omsorgstjenester - tilbudet som blir gitt, må være forsvarlig og verdig. Dette kan ikke omgås, uavhengig av økonomisk situasjon.

DignaCare

Økt aktivitet og inkludering

DignaCare er en fleksibel sensor som festes enkelt på utsiden av inkontinensprodukter. Sensoren varsler om behovet for skift av inkontinensprodukt via en brukervennlig app.

Bofellesskap i Fredrikstad kommune deler:

«Den store nytten ved bruk av bleiesensor ser vi hos de brukerne som er aktive på dagtid. Ansatte sier at brukerne opplever større frihet til å delta på aktiviteter utenfor bolig. De kan være med på lengre turer og aktiviteter, og de slipper å reise hjem for unødige bleieskift»

Les mer:

www.dignacare.com

Internasjonalt besøk

I midten av august fikk NFUs administrasjon besøk av to ulike delegasjoner fra Sør-Korea i sine kontorer i Oslo.

TEKST: Julia Johnsen Halsebø

FOTO: Pia Ribsskog

Den første gruppen var fra Solidarity Against Discrimination of Disabled (SADD), en organisasjon fra Sør-Korea som arbeider for å beskytte og ivareta rettighetene til personer med funksjonshemninger. Organisasjonen ble startet i 2001, da personer med alvorlige funksjonshemninger tok til gatene i Sør-Korea for å kjempe for sin bevegelsesfrihet. SADD jobber for deinstusjonalisering, bedre og større tilbud av personlige assistansetjenester og arbeidsrettigheter for personer med større funksjonshemninger i Sør-Korea.

NFUs jurister Arnhild Voll Eek og Julia Johnsen Halsebø og generalsekretær Hedvig Ekberg holdt et foredrag om organisasjonen og NFUs arbeid med HVPU-reformen. I etterkant hadde vi en god faglig samtale, der vi fikk høre om SADDs arbeid, og hvordan stillingen er for funksjonshemmede og

utviklingshemmede i Sør-Korea. Organisasjonen besøkte Norge som en del av en demonstrasjon i forbindelse med Paralympics 2024 i Paris, og jobbet for å sikre bedre rettigheter for funksjonshemmede i Sør-Korea før landet eventuelt skal være vertskap for OL og Paralympics.

Den andre gruppen var ansatte, i all hovedsak lærere og spesialpedagoger, fra Gyeongsangamdo Institute of Special Education. Juristene holdt foredrag for denne gruppen, og fikk tid til å diskutere spesielt hvordan opplæringssituasjonen er for funksjonshemmede og personer med utviklingshemning i Sør-Korea. De ønsket å styrke sin egen ekspertise ved dette, og var interesserte i å vite hvordan undervisning tilrettelegges på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

**Prima
Assistanse**

Frihet til å leve med BPA

**BPA handler om at du skal få
bestemme over ditt eget liv.**

Med landsdekkende lokalkontorer er vi der du er. Hos oss får du bistand til å søke, veiledning og oppfølging - gratis og uforpliktende.

Ta kontakt med oss i dag og få den hjelpen du fortjener!

**Tlf. 22 150 100
prima-assistanse.no**

Hove på Tromøya

TEKST: Nathalie Seldal Barkved og Rikke Zachariassen Lindtveit

FOTO: Eivor Gitlesen

I sommer var det endelig duket for årets høydepunkt – NFUs organisasjonsleir på Tromøya. Som alltid i uke 30. Det var et gledelig gjensyn med både tidligere og nye deltakere fra hele landet. Sørlandet viste seg fra sin beste side og bød på nydelig sommervær hele uken.

Søndagen startet med Bli kjent-leker på leirplassen, etterfulgt av Enkeljympa og besøk av hest og kjerre.

På mandagen startet vi med kurs. Kursene deltakerne kunne velge mellom i år var fotball, dans, sang og musikk, organisasjonskurs, friluftsliv, malekurs, matkurs og årets nykommer; hageleker.

På mandags kveld koste vi oss med vafler, konsert og allsang fra musikkgruppa på leirplassen. På tirsdag dro vi på bytur til Arendal. På onsdag hadde vi deilig grillmat og konsert på stranda. På torsdag dro vi utflukt til Sandvigen fort på Hisøya. Deretter var det kamp mellom deltakerne og lederne, der forbundsleder Tom Tvedt var dommer. Der kom konkurranseinstinktet frem fra samtlige, både ledere og deltakere. På fredagen var det diplomutdeling og avslutningsdiskotek før vi firte NFU-flagget på kvelden.

Årets motto var «Enda mer gøy sammen», og det kan vi alle skrive under på at vi hadde. Det var en helt fantastisk uke fra start til slutt. Vi vil takke alle lederne og hjelperne for en fabelaktig innsats. Vi gleder oss allerede til neste års leir, og håper på å se både kjente og ukjente ansikter!

TEKST: Torill Vagstad, **FOTO:** Godi van Loon

Fieke van Loon og Balder Sævarang, hjemmehørende i Åmot kommune, var for første gang på NFUs sommerleir på Tromøya, og var så fornøyde. De er ikke i tvil om at de vil være med neste år, og da ønsker de å ta med seg flere venner!

TEKST OG FOTO: Monika Andersen

NFUs organisasjonsleir på Tromøya gikk igjen av stabelen 20-27.juli med totalt 93 deltagere og ledsagere. En fest fra morgen til kveld. Dette hadde ikke vært mulig uten 32 husledere, hjelpere og kursholdere, samt leirsjef Odd Kåre Barkved. Mange av dem kommer igjen år etter år som frivillige. Flere har deltatt i over 20 år. Det fortjener en anerkjennelse i Samfunn for alle.

Sunnhordland Folkehøgskule

TEKST OG FOTO: Geir Tore Søreide

Leiren var i år heilt full, 70 deltakara, 30 ledsagara og 10 frivillige frå lokallaget. Me måtte legga folk på flatmadrass, men det sette ikkje noko dempar på stemningen. Me hadde mange kjekke aktivitetar. Kroppspleie, natursti, gårdsbesøk, konsert, bowling, bingo og bading. Alt gjekk veldig fint. I 2025 så har me 20 års jubileum, så det må me markera. Leiren er alltid i veke 26, frå mandag til søndag.

Selbu

TEKST OG FOTO: Per Jensen

NFU Trøndelag gjennomførte sin årlige sommerleir på Peder Morset folkehøgskole i Selbu 5.-10. august. 47 deltakere og 34 frivillige / ledsagere deltok med entusiasme gjennom aktivitetsleiren. Aldri har så mange vært på vår sommerleir før! Det var sjettede gangen leiren ble arrangert. Peder Morset er en skole som praktiserer motsatt integrering og derfor er skreddersydd for samarbeid med NFU om sommerleiren. Deltakerne bor på internat på enkeltrom og skolen kjenner vår deltakermasse godt og er fantastisk på tilrettelegging og ivaretagning av deltakerne.

Leiren er en aktivitetsleir. Vi har daglig aktivitet mellom 10 og 17 og fritidstilbud etter middag hver dag. Deltakerne kommer fra Tvedestrand i sør til Bodø i nord. Mange er gjengangere, men vi får stadig nye deltakere også – heldigvis! At så mange kommer tilbake år etter år er jo den beste tilbakemeldingen vi kan få!

Tema for årets leir var; Opplevelser i lag. Hva kan vi gjøre sjø? Vi fikk besøk av Paraidrettssenteret i Trondheim som viste oss at alle aktiviteter ikke trenger å være organisert av andre – vi kan gjøre noe sjø også! Mange gode innspill som forhåpentligvis følges opp på hjemmebane i ettertid.

Av aktiviteter kan vi nevne bl.a. svømmedisco, fjelltur, gårdsbesøk, bading i Selbusjøen, grillkveld og teaterforestillinger med Sjriffen kultursenter.

Vi takker for en herlig uke og håper vi treffes igjen neste år!

Kultur- og aktivitetsleir i Bodø

TEKST OG FOTO: Merete Hassel

Vi var samlet i den europeiske kulturhovedstaden Bodø, 22.-28. juli, til leir i naturskjønne omgivelser på Sjunkhatten leirskole ved Heggmoen, en kort kjøretur fra Bodø. De fleste deltakerne kom fra Nord-Norge, men også noen «søringer» hadde tatt veien nordover. Deltakerne ble tatt godt imot og innkvartert i små hus med en egen husansvarlig. Etter en god lunsj startet leiren friskt med svettis og røris i strålende sol og varme! Leiren ble offisielt åpnet av forbundsleder i NFU, Tom Tvedt. Leirsjef Gunn Strand Hutchinson ønsket velkommen.

Drama og friluftsliv

Deltakerne valgte to kurs på leiren og hvert kurs gikk over to dager.

Dramagruppa lærte om kropp og bevegelse, stemme, høy og lav status, rollespill, fortelling og dramatisering, og ikke minst viktigheten av applaus både for seg sjøl og andre! Latteren runget ut fra rommet.

Friluftslivsgruppa pakket sekken og dro på tur i vakre Heggmoen, med egen-laga middag til bålet. Orientering med kart og kompass og bading ble det også. De lærte å slå opp og ta ned telt og de padla kano. En fornøyd gjeng!

Bydag med molotur, kunstutstilling, badeland, museum og pizza.

Etter to dager med kurs inntok leiren Bodø sentrum. Nordlandsbadet, fly-museet, molotur i deilig sommervær og flott kunstutstilling med Nordic Outsider Art var noe av innholdet. Bydagen ble avslutta med bowling og pizza.

Fotball, boccia og malekurs

Visste du at du kan male med et bankkort? Deltakerne på malegruppa lærte om fargesirkelen, om kalde og varme farger og fikk prøve mange ulike teknikker. Det ble malt både sommerbilder og vinterbilder, noe som resulterte i en flott kunstutstilling.

Fotballgruppa var en liten, men dedikert gjeng. Det var stor stas da de fikk besøke Fotballklubben Bodø/Glimt og møte både gamle og nye fotballhelter. De fikk også mye gult og svart supporterutstyr med seg hjem.

Bocciagruppa spilte både ute og inne, med stor iver og presisjon! Noen av deltakerne spiller boccia jevnlig, mens for andre var dette en ny aktivitet.

Fritid og nye vennskap

Ettermiddagene ble fylt med ulike aktiviteter. En dag var det fotballkamp med Bodø/Glimt, tur til Saltstraumen eller Jektefartsmuseet. Flere kvelder var det musikk og allsang med flere solister i aksjon. Det ble også tid til andre sosiale og kreative aktiviteter som god mat i lavvoen, kanotur, kubb, frisbee-golf, kortspill, yatzy, musikk og skravling.

Lørdag kveld ble det fest med god mat, framføringer, sang og dans utover kvelden. Deltakerne fikk diplom og kursbevis. Søndag var det tid for hjemreise, etter ei innholdsrik uke med nye og gamle vennskap. Stor takk til fantastiske deltakere, ledere, ledsagere og frivillige som gjorde leiren mulig.

Leiren ble støttet av Stiftelsen Dam, Stiftelsen Sparebank1 og Bufdir.

Ferieminner fra Solgården

AV: Lill Birkelund

I år tok vi vår første tur til Solgården i Spania. «Vi» var min voksne datter, hennes favorittansatte blant hjelperne der hun bor, og jeg mamma.

For dere som ikke kjenner til Solgården, er det et ferie- og helsesenter i Spania. I perioden vi var der, var det ingen behandlingstilbud, da dette var en ferietur for familier. Her var det 180 personer i alle aldre; barn, ungdom, voksne, gamle – med og uten nedsatt funksjonsevne – i skjønn forening.

Vi hadde selv med manuell rullestol. Rullator, dusjstol fikk vi låne på stedet, og vi fikk hjelp med leie av elektrisk rullestol. Resepsjonen på Solgården var behjelpelig med alt vi måtte trenge.

Det ble en vellykket ferie for oss alle. Bading i basseng og i havet, turer i området og arrangerte bussturer noen av oss var interessert i, deltakelse i kor, dans, opptreden fra deltakere og annen underholdning på samlingsarena m.m. Solgården er et drømmested for hele familien, med vakker beliggenhet, egen minibuss til stranden, tilbud om ulike dags-turer, og ikke minst fantastisk hyggelig og hjelpsomt personale; både de fast ansatte og de frivillige hjelperne som var med på turen. Våre spesielle behov for tilrettelegging rundt å følge en medisinsk diett ble også møtt med velvillig hjelpsomhet i restauranten på Solgården.

Finansiering av turen, 14 dagers opphold

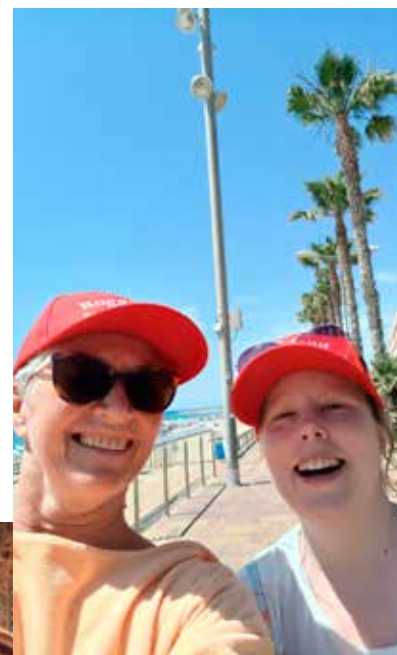
Det ble ingen billig ferie, da personer som er i behov av egne hjelpere må ha med seg disse selv – og betale for dem. Jeg var i god dialog i forkant med både leder i den samlokaliserte boenheten hvor min datter har sin leilighet, med den aktuelle ansatte som vi ønsket å ha med, og med bydelsadministrasjonen (kommunen). Om mor dekker kostnader for seg selv, blir regnestykket med reise og opphold for to personer (frokost og middag inkludert):

To personer i 14 dager	kr 32.000
+ andel lønn kommunalt ansatte	kr 14.000
- støtte søkt fra Solgården	kr 8.000
Totalt	kr 38.000

Nå er vi i gang med å spare til neste tur!

AV: Iren Rusnes Frøyland

Tanita og jeg, Iren, var på Solgården sammen med ca. 100 personer fra Rogaland Bispedømme, Kirkens inkluderende arbeid KIA. Det blir arrangert tur hvert annet år for personer med en utviklingshemning. Det var Tanita sin første tur og hun har allerede meldt seg på ny tur i 2026. Her må en være rask med å melde seg på. Fantastisk opplegg og opplevelser i flotte omgivelser.

Hiv o'hoi!

TEKST OG FOTO: Eli Steen

Det ultimate reisemålet for våre medlemmer er uten tvil Dyreparken i Kristiansand og Abra Havn! Men det koster skjorta å reise dit i fellesferien. En av de mest tidkrevende oppgavene for styret, er å søke midler til turer og aktiviteter.

I år var vi heldige, og søknaden til Bufdir om tilskudd til fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse ble innvilget, og vi fikk tildelt 135 000 kroner til turen.

Med 20.000 kroner fra Vikingvask, noe egenkapital, og egenandel på 1500 kroner per person, fikk over 70 medlemmer en drømmehelg som inkluderte overnatting i sjørøverkåker, pizza i sjørøverkroa, todagers billett til Dyreparken, billett til Hakkebakkeskogen-toget, frokost med sjørøvere og ikke minst Kaptein Sabeltann-showet med pyroeffekter i form av kuler og krutt og lyn og torden.

Vi kommer alltid tilbake!

KLARE FOR TØMMERRENNA:

Martin, Aleksander, Mikkel og Mathias.

Aktiviteter i sør

TEKST OG FOTO: Monika Andersen

NFU Arendal og Grimstad deltar der folk er både i 1. mai-tog og på våre lokale kjøpesentre, slik som her på bilde ved Odden senteret i Grimstad. Dette for å gjøre forbundet kjent og rekruttere flere medlemmer. Desto flere desto sterkere. Sterkere sammen for et samfunn for alle.

1.mai-komiteen i Arendal inkluderer NFU hvert år og vi deltar med parole eller fane. Også i år.

Vi feirer oss selv med sommerfest hvert år på Stølsviga i Arendal i år med 65 oppmøtte. Vi hadde grilling, lodd, kake, natursti, hageleker og tegn til tale og musikk - **til glede for alle oppmøtte.**

Telefon: 4000 2203

post@assistermeg.no

assistermeg.no

Med BPA kan du leve ut drømmen

Vi leverer BPA-tjenester basert på skreddersøm, respekt og brukerstyring – for at du skal få den beste hverdagen.

Ditt liv – dine valg!

Vi tilbyr:

- Fast rådgiver
- Fagansvarlig vernepleier og sykepleier
- God opplæring
- Bistand til rekruttering
- Gode betingelser for assistentene
- 6 % driftskonto*
- Enkle digitale løsninger

*kan avvike i enkelte kommuner som har egne regler angående driftskonto.

Sommerfest

TEKST: Gunvor Kopperdal Rislå

FOTO: Gunvor Kopperdal Rislå og Åse Håkedal

Den årlige sommerfesten på Rislåvollen gård ble arrangert 21. august. Grilling og utlodning er faste innslag, men det ble ekstra stor stemning da Knut Jøre fra Setesdal tok fram gitaren, mikrofon og høgtaler! Da ble det sang og dans, og flere fikk anledning til å synge i mikrofonen.

Utlodning er alltid spennende og som vanlig, er det fruktkurv som er hovedgevinsten. I år ble denne gitt av Kiwi på Birkeland. Den heldige vinneren var Ronny Thomassen.

Det nærmer seg 10 år siden vi startet opp med slike sommerfester, og det er et høydepunkt for mange. I år var det ca. 60 personer som deltok, og det er rekord.

En stor takk til vertskapet Trygve og Sigrun Frøysnes Flaa som har tatt imot oss alle disse årene!

Aktivitetsdag

TEKST OG FOTO: Gro Nina Helberg

Lokallaget Levanger / Verdal arrangerte 15. juni sin årlige aktivitetsdag i Marka. Dette bruker å være et populært arrangement.

Også i år møtte godt over 60 deltagere opp og koste seg sammen i mange timer. Værgudene sto oss bi også i år, det var godt og varmt og all aktivitet foregikk utendørs. Å møtes på tvers av kommunene og kose seg sammen er noe mange setter stor pris på.

Tradisjon tro var det natursti med premiering til alle. Det var også andre aktiviteter som ringkast, pilkast m.m. Vårt faste husband bidro med levende musikk med muligheter for dans, og ikke minst muligheter for å ønske seg sanger hvor deltagerne fikk vist fram sine sangtalent. Høy allsangfaktor!

Servering sponset av Coop: Grillpølser, frukt og bær, saft og kaffe. En flott dag i Marka for medlemmer i lokallaget og andre interesserte.

Vi gleder oss allerede til neste år!

LANDSBYENE MED Plass for alle

Camphill-landsbyene er integrerte levefelleskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiringer og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøyskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE
SAMFUNN FOR ALLE

Folkefest!

TEKST: Vidar Bøe

FOTO: Elisabeth Kristiansen

«**NFU Lørenskog inviterte** til sitt årlige arrangement i Lørenskog lørdag 1. juni. Arrangementet ble en flott anledning til å bli kjent med hva personer med behov for tilrettelegging har av ressurser». Slik stod det i invitasjonen til lokalbefolkningen i distriktet.

Og hvilken festdag det ble. Skårer kirke hadde åpnet dørene, og det var knapt noen ledige seter. Kun da publikum reiste seg og danset med da Marius Haugen satte i gang sin fantastiske forestilling. Han fulgte opp Tut og blæs som i forveien spilte ompamusikk så kirketaket løftet seg, og forsamlingen lot seg rive med, glemte kirkegulvet noen sekunder, og trampet takten. Popgruppen Sunshine & the Funmakers avsluttet konserten med kjente melodier, og slik det forventes fra gode konserter. De tilstedeværende stoppet ikke å klappe før ekstranummeret var over.

Alt dette er en bekreftelse på hva vi mennesker har av ressurser, bare vi slipper til. Syng med oss koret, som har holdt det gående i 30 år, er et annet eksempel på det. De åpnet med god sang og inspirerende ledelse av vår kjære inkluderingsprest Elisabeth Kristiansen.

Så marsjerte vi ut, slik det gjøres i maidagene, med korps og folkefest. Uteleker, medaljeutdeling, kaffe brus og pølser. Skårer kirke er som bestilt og en modell for inkludering og mangfold.

Juridisk rådgiver Inga Marie Tronsaune

AV: Pia Ribsskog

Inga Marie Tronsaune er nyutdannet jurist og skal være vikar for Arnhild Voll Eek frem til august 2025.

Hun har tidligere jobbet som saksbehandler og prosjektmedarbeider i administrasjonen til JURK - juridisk rådgivning for kvinner.

Inga har en mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen.

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemninger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Internasjonal gjest på NFUs landsmøte

TEKST: Helene T. Strøm-Rasmussen

FOTO: Niclas Tokerud

På NFUs landsmøter pleier vi å invitere representanter fra partnerorganisasjonene våre. I 2009 kom gjester fra Zanzibar. I 2012 hadde vi besøk fra Nepal. Nå var det på tide at landsmøtedelegatene våre kunne bli mer kjent med det internasjonale solidaritetsarbeidet til NFU. Vi inviterte derfor Primrose Nabukalu fra Inclusion Uganda.

- *Velkommen til NFU og Norge, Primrose!*

- Takk for det! Det er første gang jeg er på reise utenfor Afrika, så dette har jeg sett frem til.

- *Aller først, kan du fortelle litt om deg selv?*

- Jeg er daglig leder av Inclusion Uganda (IU). Jeg hørte om IU første gang da jeg gikk på universitetet via en medstudent som hadde et barn med utviklingshemning. Da jeg selv ble mor til en jente med utviklingshemning for 11 år siden, var det naturlig for meg å ta kontakt med dem. Jeg jobbet frivillig med organisasjonen i Kampala i flere år. Da den forrige daglige lederen pensjonerte seg i 2018, søkte jeg på jobben. På den tiden slet organisasjonen med økonomien, så det var bare meg og en til på kontoret, og vi delte vakter oss imellom og jobbet mye frivillig.

- *Hvordan ser organisasjonen ut nå?*

- Takket være NFU har vi blitt et team med ni ansatte og aktiviteter i ni fylker (av 135). Vi har mulighet til å drive mye oppsøkende arbeid og kurser personer med utviklingshemning, deres familier og offentlig ansatte. 27 lokalsamfunn og over 1600 familier til personer med utviklingshemning har tatt del i våre aktiviteter siden oppstarten i 2020. I tillegg har vi blitt medlem i den

nasjonale paraplyorganisasjonen, noe som gir oss mulighet til å være med å påvirke politiske prosesser. Vi har fått gode rutiner på plass for å drive organisasjonen effektivt og demokratisk, vi har fått et større nettverk og mer anerkjennelse.

- *Vi ønsket å invitere deg til vårt landsmøte for at delegatene skulle få se og høre hvor viktig det internasjonale bistandsarbeidet er, men også for at du skulle se hvordan vårt landsmøte blir arrangert. Er det noe spesielt du vil ta med deg tilbake til Uganda?*

- Først og fremst er jeg veldig glad for oppslutningen rundt det internasjonale solidaritetsarbeidet som landsmøtet viste, både på åpningsseremonien, i forhandlingene og i pausene. I tillegg, ble jeg veldig inspirert og imponert over å se så mange utsendinger med utviklingshemning som var aktivt til stede og tok ordet på talerstolen. Erfaringsutvalget som dere har opprettet, er noe jeg vil ta med meg videre.

- Vårt landsmøte er også hvert fjerde år, men budsjettet og den geografiske deknningen bestemmer hvor mange vi kan invitere. Vi ønsker å invitere styret fra hvert fylke, men ettersom vi stadig oppretter nye foreldregrupper, kan det bli en utfordring og noe vi må se an.

PRIMROSE NABUKALU fra

Inclusion Uganda var gjest på NFUs landsmøte.

Primrose Nabukalus tale på landsmøtet

Kjære samarbeidspartnere, gjester, mine damer og herrer.

Det er med stor takknemlighet jeg står foran dere i dag og representerer Inclusion Uganda. På vegne av hele teamet mitt vil jeg uttrykke vår dypeste takk til NFU for den sjenerøse støtten dere har gitt til våre prosjekter. Deres engasjement og partnerskap har virkelig vært uvurderlig.

Den økonomiske støtten fra dere har gjort det mulig for oss å følge vår visjon og mål. Vi har kurset personer med utviklingshemning og deres familier til å kunne drive lokalt påvirkningsarbeid. Vi har fått til politiske endringer, for eksempel sørget vi for at retningslinjene for nasjonale folketellinger inkluderer personer med utviklingshemning. Vi har bidratt til holdningsendring overfor målgruppa. Mange mennesker pleide å tro at det å ha en utviklingshemning var en forbannelse, men etter opplæringen fra oss har de lært hva utviklingshemning er, og som et resultat skammer ikke foreldrene seg over barna sine lenger.

Alt dette ville ikke vært mulig hvis dere ikke hadde hatt troa på oss og støttet oss.

Vårt partnerskap handler om mer enn bare økonomisk støtte. Det handler om felles verdier, tillit og et felles mål om å skape et samfunn for alle der rettighetene til personer med utviklingshemning blir oppfylt. NFUs vilje til å støtte internasjonalt arbeid og styrke sivilsamfunn er virkelig beundringsverdig.

Prosjektene vi har sammen gjør en forandring, ikke bare for Inclusion Uganda, men for alle de familiene og lokalsamfunnene vi jobber med. Mange barn med utviklingshemning går nå på skole i motsetning til før. Foreldrene har dannet lokallag for sammen å støtte hverandre i kampen. De lokale lederne er nå klar over at det er utviklingshemmede i deres område og er talspersoner for deres rettigheter.

Takk for støtten, tilliten og troa dere har på oss. Vi er veldig glade for å være del av det planlagte samarbeidet fremover, og jeg kan forsikre dere om at vi jobber målrettet for å sikre suksess og bærekraft.

- Våre delegater får dessverre ikke like god tid til å sette seg inn i sakene på forhånd. Vi inviterer alle delegatene cirka en måned før landsmøtet via WhatsApp, SMS eller telefonsamtaler, og minner dem på det et par dager før. De som har epost, får saksdokumentene tilsendt, men de aller fleste får dem dagen før landsmøtet. Det er vanskelig å sende via vanlig post ettersom de fleste på landsbygda ikke har postadresse. De fleste delegatene får altså 24 timer på å sette seg inn i sakene. Men når vi reiser rundt for å holde kurs, snakker vi med familier om hva som opptar dem, og det tar vi med oss til landsmøtet og det videre strategiarbeidet. Delegatene har også mulighet til å ta opp saker på selve landsmøtet.

- *Hva annet stod på programmet mens du har vært i Oslo?*

- Jeg har hatt møte med Atlas-alliansen og Norad, og holdt en presentasjon for alle ansatte i NFU. Og så har jeg heldigvis fått tid til å rusle rundt og sett slottet, Aker Brygge og Stortinget.

- *Takk for nå, Primrose. Vi krysser fingrene for at Norad godkjenner søknaden om midler for ny rammeavtale for perioden 2025-2029 slik at dere kan fortsette med det viktige arbeidet dere gjør!*

Idrett for alle?

Idrett og aktivitet er viktig for både helse og sosial tilhørighet. For personer med funksjonsvariasjoner kan det være utfordrende å delta på lik linje med andre, grunnet samfunnsskapte barrierer. Denne artikkelen ser nærmere på disse hindringene og mulighetene i regelverket.

AV: Tor Omar Heyerdahl
Nyquist, Advokatfirmaet
Lippestad AS

Menneskerettslige forpliktelser

Det er flere internasjonale rettigheter som spiller inn og setter noen rammer for hvilke rettigheter og muligheter vi har.

FNs barnekonvensjon slår fast i artikkel 31 (1) at barn har rett til «hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.» Barn har altså rett til å delta i både lek og fritidsaktiviteter. Dette er et viktig bakteppe når man både former aktivitetstilbud, men også assistanseordninger og tilgang for alle barn.

FNs konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 19 slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne «har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet».

CRPD artikkel 25 slår fast at mennesker med nedsatt funksjonsevne har «rett til den høyest oppnåelige helsestandard.» For mange er fysisk aktivitet en svært viktig faktor for både den fysiske og psykiske helsen. Det er derfor et viktig poeng å ha med seg i diskusjonen både om hvor mye assistanse man skal få, men også hvilke forpliktelser staten har til å sikre aktivitet for alle.

Tilgang på god assistanse / ledsager

Et av de viktigste elementene for å sikre at alle får mulighet til å delta i den aktiviteten de ønsker, er tilgang på gode assistanse og ledsagerordninger. For mange sikrer man deltakelse gjennom å ha en godt fungerende BPA-ordning.

Det følger av pbrl. § 2-1 d (1) 1. punktum at den tje- nesten som skal tilbys som BPA er «personlig assis- tanse» etter helse- og omsorgstjenesteloven. § 3-2 (1) nr. 6. bokstav b. Det følger her at kommunen skal tilby «personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt». Etter forarbeidene omfatter praktisk bistand også «egenomsorg og per- sonlig stell». I dette ligger både at man kan få bistand til å kle av og på seg, dusj og vask, men også bistand til trening, tøyøvelser og bassengaktivitet vil etter mitt syn falle inn under en naturlig språklig forståelse av dette. Praktisk bistand omfatter også mer praktisk rettet bistand som å komme seg til og fra stedet du skal bedrive aktiviteten om du trenger bistand til dette. Noen kommuner vil kanskje heller tolke støttekon- taktordningen slik at det er denne «fanen» som vil fange opp aktiviteter og idrett utenfor huset. Det er etter mitt syn slik at bistand til aktivitet og idrett faller inn under det rettighetsbestemmelsen er ment til å fange opp. Det er nok sånn at timer for utelukkende å bedrive toppidrett på et høyt nasjonalt / internasjonalt nivå ikke vil regnes som praktisk bistand- og støtte- kontakttjenester.

Fysisk aktivitet er en svært viktig faktor for både fysisk og psykisk helse

Likevel opplever mange de ikke får nok timer til å bedrive aktivitet og idrett. Det kan være flere grunner til dette. Noen eksempler er at kommunene ikke vil gi timer ut over det de mener er et forsvarlig nivå, eller at aktiviteten ligger utenfor kommunegrensen og kommunen skylder på det man kaller oppholdsprinsippet.

Kommunen har etter helse- og omsorgstjenesteloven plikt til å gi forsvarlige tjenester. Forsvarlighetskravet er et minstekrav kommunen ikke kan gå under. Etter vår erfaring slår dette ofte ut på innvilgelse av timer og særlig på timer til andre ting enn helt basale behov. Der det er ett dokumentert behov for trening og aktivitet legger kommunen seg ofte på helsedirektoratets minstemål på anbefalt fysisk aktivitet i løpet av en uke. Det vi ofte ser er at kommunen ikke alltid ser helhet og innvilger ikke timer til å komme seg til og fra, eller tiden det går med på å kle av og på seg osv. I slike tilfeller er det viktig å vise kommunen både at man har et medisinsk dokumentert behov for å være særlig mye i aktivitet og deltakelse, samtidig som man er konkret i å vise hvilke aktiviteter man ønsker å delta på, hvor dette er slik at man kan regne på reisetid og den øvrige praktiske bistanden man trenger.

Kommunen har et ansvar for alle de som oppholder seg innenfor kommunen. Hvordan blir dette da dersom man har idrett eller aktivitet i en annen kommune enn den man bor i?

Departementet har i rundskriv I-2015-9 uttalt at BPA kan brukes ved reiser utenfor kommunen innenfor tildelt timeramme og arbeidsrettslige regler, forutsatt at det ikke medfører økte kostnader. Ved lengre opphold opphører tjenesteansvaret i henhold til oppholdsprinsippet, og brukeren må søke om BPA i den nye oppholdskommunen.

Kommunen kan dermed ikke avslå timer til aktivitet i en annen kommune gjennom en BPA-ordning i grunnlag av at aktiviteten er i en annen kommune. Det er den enkeltes behov for og ønske om å delta i fysisk aktivitet og deltakelse som skal stå sentralt for vurderingen.

Tilgang på aktivitetshjelpemidler

En forutsetning for at personer med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i fritidsaktiviteter og i samfunnet ellers, er tilgang på aktivitetshjelpemidler tilpasset den enkeltes funksjonsnedsettelse. Folk under 26 år kan få dekket hele kostnaden uten å måtte betale egenandel. For folk som er 26 år og eldre er reglene noe annerledes. Da må man betale en egenandel på ti prosent av kjøpesummen for hjelpemiddelet, maksimalt 5000 kroner per hjelpemiddel. Det er ingen egenandel ved spesialtilpasning av ordinært utstyr eller ved reparasjon av utlånt aktivitetshjelpemiddel.

Aktivitetshjelpemidler blir lånt ut gjennom NAV Hjelpemiddelsentral. Aktivitetshjelpemidler for personer over 26 år med funksjonsnedsettelse er ikke rettighetsfestet. Ordningen er rammestyrte og går tom svært tidlig på året. Vi mener at en slik ordning ikke er i tråd med Norges internasjonale menneskerettighetsforpliktelser.

Tilgang til bygg, anlegg og informasjon

En vesentlig faktor for å få med flere i aktivitet og idrett er at vi som samfunn må sikre at de anlegg og byggene hvor man kan bedrive aktivitet og idrett er universelt utformet slik at alle får fysisk tilgang. Universell utforming er lovfestet i likestillings- og diskrimineringsloven.

Å sikre et universelt utformet samfunn er en stor oppgave. Det kreves kunnskap, informasjon og vilje til å sikre dette i alle ledd. Det må komme med tidlig i prosesser i alt fra kommunens reguleringsplaner til den enkelte byggherre og entreprenør som bygger de enkelte anleggene.

Det er ikke bare bygg og anleggene som må være universelt utformet. Informasjonen som den enkelte skal få må også være tilpasset den enkelte uavhengig av om man må ha mulighet til å få informasjonen lest opp på en skjerm, eller at den må ha et enkelt og klart språk som alle kan forstå. Videre må kollektivtilbud og reiseveien også være universelt utformet og tilgjengelig for alle. Er det for vanskelig å komme seg til aktiviteten, vil man heller ikke benytte seg av det gode tilbudet som er.

SAFO VOKSER:

Velkommen til Angstforeningen

Ved inngangen til høsten kan vi ønske velkommen til en ny organisasjon i SAFO. Angstforeningen har vurdert at SAFO passer som paraply for deres organisasjon, og vi ønsker dem hjertelig velkommen.

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

Angstforeningen er blant annet opptatt av å fjerne fordommer mot angst, forhindre diskriminering og mobbing, og øke kunnskapen og forståelsen om angst i samfunnet. Dette korresponderer godt med SAFOs verdier om likeverd og likestilling av mennesker med nedsatt funksjonsevne, og vårt arbeid for å gjøre funksjonshemmedes menneskerettigheter til en realitet i Norge. Foreningen er som oss, opptatt av samarbeid og at det gir oss en organisatorisk styrke. I mai i fjor fikk vi i SAFO, selskap av Norges Handikapforbunds Ungdom. Dette har gitt SAFO tilgang til et svært verdifullt ungdomsperspektiv. Når vi nå får inn Angstforeningen, vil dette bidra til et svært nyttig og kjærkomment perspektiv knyttet til psykiske utfordringer og hvilke samfunnskapte barrierer som bidrar til diskriminering og utestenging på det området. SAFO som paraply får nå et enda bredere nedslagsfelt, og en god støttespiller og samarbeidspartner i vårt felles arbeid videre for funksjonshemmedes menneskerettigheter.

SAFO har nå organisasjoner som favner bevegelse, syn, hørsel, kognisjon, psykiske utfordringer og pårørende-perspektivet. Gjennom NHF har vi tilgang til samarbeid også med NHFs 11 landsforeninger. Landsforeningene favner et bredt spekter av diagnoser og perspektiver. Vi er derfor etter hvert blitt en storfamilie med korte kommunikasjonsveier og om-

fattende informasjonsutveksling. Det er ikke slik at alt er på stell, men vi jobber for gode samarbeidsprosesser og felles aktivitet for å nå våre målsetninger.

Et av våre felles fokusområder i løpet av høsten er prosessene rundt budsjettarbeidet i kommuner, fylker og på nasjonalt nivå. Nasjonalt er det statsbudsjettet som er i fokus. Det ble lagt fram den 7. oktober. De kommunale og fylkeskommunale budsjettene legges frem på forskjellige tidspunkt. Oslo-budsjettet ble lagt fram allerede den 25. september, men kutt var varslet i forkant. I Stavanger er perioden med romslig økonomi på hell. Handlings- og økonomiplanen for 2025-2028 legges ikke frem før 25. oktober, men kommunedirektøren har allerede varslet et nødvendig kutt på 251 millioner i 2025, som økes til 541 millioner i slutten av perioden – i 2028. I Buskerud startet budsjettseminaret med beskjed om at fylkeskommunen må redusere de årlige kostnadene med 250 millioner kroner, og at dette etter hvert må økes til en årlig reduksjon på 300 millioner. Her står skoletilbud, tannhelse, samferdsel og administrasjon lagelig til for hogg.

SAFO er bekymret for utviklingen. Vi er bekymret for at funksjonshemmedes menneskerettigheter forsvinner i effektivitetsjag og kronetelling. «Brukerstyrt personlig assistanse – BPA» ligger på dødsleiet i mange kommuner. I andre kommuner ble

”

Funksjonshemmedes menneskerettigheter forsvinner i effektivitetsjag og kronetelling

ordningen aldri født. Støre, Vedum og KS sjekker bekymret pengebingen, og er redd for det kommunale selvstyret. Resultatet er at den offentlige utredningen om BPA er blitt liggende i over 2 år og 3 måneder etter at høringsfristen gikk ut. Fra departementet er omkvedet «Dette er en vanskelig sak». I kommunene er mantraet samlokalisering og stordriftsfordeler. Det bygges samlokaliserte boliger, til forveksling lik tidligere tiders gamle institusjoner, i troen på at «vaktlistene og personalrom» med kommunalt ansatte er billigere og faglig sett bedre. Mange kommuner foretrekker også å ha kontroll over når, hvordan og av hvem assistansen leveres. En svært liten andel av utviklingshemmede som bor i bofellesskap, får tilgang til brukerstyrt personlig assistanse. Ifølge JAG gjelder det under 1 prosent av de av deres medlemmer med medarbeiderledelse som bor på denne måten.¹

Det er dessverre ikke bare BPA og mulighetene til å leve et selvstendig og likestilt liv, og retten til å bo der man vil med hvem man vil, som står lagelig til for hogg i de offentlige budsjettforhandlingene. I jakten på kostnadsuttak går staten, fylkeskommunene og kommunene grundig til verks.

Vi må på barrikadene for å sikre tilstrekkelig omfang og god kvalitet på alle nødvendige pleie- og omsorgstjenester. Viktige tjenester må opprettholdes eller bedres. Vi trenger nødvendig assistanse og tilrettelegging i skolen, og nødvendig skoleskyss. Bedre universell utforming i skolen, kollektive transportmidler, offentlige bygninger og uteområder er vesentlig. Vi må stå på for tilgang til kultur, fritid og aktivitet. Vi trenger likeverdige helsetjenester, HC-parkeringsplasser, tilgang til god nok TT-ordning, og gode forutsetninger og arbeidsbetingelser i kommunale og fylkeskommunale råd for funksjonshemmede.

Vi har mange utfordringer, og nedskjæring i offentlig budsjetter er en utfordring for alle SAFOs medlemsorganisasjoner. Det er flott å ha Angstringen med på laget, nasjonalt, regionalt og lokalt.

¹ 2024 rapport - BPA i ordninger med medarbeiderledelse

Hovedstyret i SAFO

Foran fra venstre: Tove-Linnea Brandvik, nestleder og forbundsleder i NHF, Hedvig Ekberg, styremedlem og generalsekretær i NFU, Mia Larsen Sveberg, styremedlem og leder av NHFU.

Bak fra venstre: Erling Behrens, styremedlem og generalsekretær i Angstforeningen, Tom Tvedt, styreleder og forbundsleder i NFU, Janne Skei, daglig leder i SAFO, Anita Bjølge-Oller, styremedlem og leder i Angstforeningen og Bjarne Kristoffersen, styremedlem og generalsekretær i NHF. (Niclas Tokerud)

Disse var ikke tilstede da bildet ble tatt:

Torgeir Solheim, styremedlem og leder i FNDB

Amanda Dybendahl, styremedlem og daglig leder i NHFU

Rune Jensen, styremedlem og organisasjonssekretær i FNDB

Kos med alpakka

Korpus fra Gjøvik kunst- og kulturskole hadde det fantastisk trivelig denne juni ettermiddagen, med stor sommerfest hos alpakkene og de mange andre to- og firebente på småbruket Ringeli i Snertingdalen på Gjøvik.

TEKST: Ola Narten Svendsen

FOTO: Gjøvik kunst- og kulturskole / Pascal Norge

KORPUSFAMILIEN FIKK hilse på alpakkene, som de fikk mate, rusle en tur med og ta bilder med.

Det var god og stor stemning i Korpus og det kunne ikke passet bedre med en feiring og sommerfest, att på til i det året Korpus er inne i nå, med sitt 30-års jubileum.

- Takk for hyggelig besøk, og veldig moro at dere ville ha sommerfesten hos oss, sier alpakkasjef Gunn Fruseth Alund på småbruket Ringeli. På denne flotte dagen deltok i alt 60 personer fra Gjøvik kunst- og kulturskoles største tilrettelagte gruppe; kor- og dansegruppen Korpus.

Småbruket har forskjellige hobbydyr. Hester, geiter, høner, kanin, hund, katt og alpakaer som brukes til vandring og alpakaopplevelse. De tilbyr gårdsbesøk, salg av blant annet alpakkaprodukter og egg. De har også gode tur- og fiskemuligheter. Fra høsten 2021 ble Ringeli godkjent Inn på Tunet gård.

Tenk det er 30 år siden jeg var så heldig å få starte med dette. Jeg fikk utdelt et tomt kontor i rådhuset og startet praktisk talt med blanke ark. Etter hvert har vi blitt en av landets største på dette området som har som mål og inkludere alle uansett hvilket funksjonsnivå man har.

Ja, vi har virkelig mye å se frem til i år. 1. oktober kommer vi med forestillingen «The Best of Korpus» - som er Korpus' 30-års jubileumsforestilling i Gjøvikhallen, med blant annet Gjøvik trio som gjester. I og med at vi har opparbeidet et nasjonalt og internasjonalt nettverk, ventes det også gjester fra både Sverige, Litauen og Colombia, kanskje Spania også. Det jobbes også med å finne andre artister, det er mange som vil samarbeide med oss. En skikkelig jubileumsfest arrangeres 23. november. Det blir Korpus vennskapsfest med mat og dans i Mustadsalen på Strandhotellet i samarbeid salsabandet Comgoya.

VERTSKAPET PÅ RINGELI

småbruk hadde ordnet med varme griller til alle i Korpus.

Hver eneste dag står veiledere i våre ASVL bedrifter klare til å bistå de som trenger hjelp til å finne sin vei i arbeidslivet. Enten det er på en tilrettelagt arbeidsplass, eller gjennom jobb i en annen bedrift.

En av ASVLs hovedoppgaver er derfor å kjempe for at flere får en tilrettelagt arbeidsplass.

INNLANDET

Nordre Land ASVO AS

Dokken 14, 2870 Dokka

www.nlasvo.no

Lipro Kompetanse AS

Smestadveien 27, 2619 Lillehammer

lipro.no

Sølv AS

Postboks 64, 2860 Hov

www.solve.as

NORDLAND

Vestvågøy ASVO AS

Holandsveien 173, 8370 Leknes

www.vvasvo.no

Herøy ASVO AS

Flosta, 8850 Herøy

www.heroyasvo.no

Bopro AS

Klinkerveien 1, 8006 Bodø

www.boproas.no

ROGALAND

Ranso AS

Randbergveien 308, 4070 Randaberg

www.ranso.no

Sandnes Pro-Service AS

Skippergt. 121/123, 4327 Sandnes

www.sanpro.no

Solstein AS

Bleikmyrvegen 45, 4276 Vedavågen

www.solstein.no

Uni-K AS

Kvalamarka 20, 5514 Haugesund

www.uni-k.no

Avanti Ryfylke AS

Jøssangv. 7, 4100 Jørpeland

www.avanti-ryfylke.no

Jæren Industripartner AS

Engelsvollvegen 264,
4353 Klepp Stasjon

www.jias.no

TRØNDELAG

Vidu AS

Meieribakken 4, 7670 Inderøy

www.vidu.no

TROMS OG FINNMARK

70° NordVekst AS

Industriveien 7, 9180 Skjervøy

www.70nordvekst.no

Barduprodukter AS

Industriveien 7, 9360 Bardu

www.bapro.no

Montar AS

Elgvn. 2, 9321 Moen

www.montar.no

Sandbukt AS

Sandbuktveien 16, 9050 Storsteinnes

www.sandbuktas.no/

Empus AS

Bentsrudveien 5, 3083 Holmestrand

www.empus.no

OSLO

Kvito AS

Dalsvegen 28, 3890 Vinje

kvito.no

Smiløkka Arena AS

Smiløkka 2, 3173 Vear

www.smilokka.no

Fossheim AS

Sven Oftedals vei 1, 0950 Oslo

fossheim-as.no

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

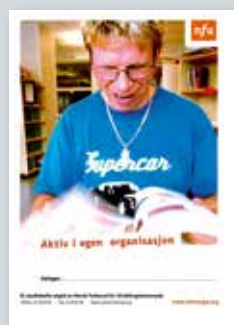
Stortingsvalg

Kommunevalg

NFU - en organisasjon

Aktiv i egen organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overgangen mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg:
2 meter, kr 1100,-
3,9 meter, kr 1800,-

T-skjorte størrelse
M og XXL kr. 60,-
(Tomt, i bestilling)

Hettejakke kr 400,-

Handlenett kr 30,-

Fuel box kr 300,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Pins kr 10,-

Refleksbånd kr. 25,-

Armbånd kr. 10,-

Penner, per stk. kr 10,-

Tallerken i porselen kr 150,-

Ja takk, Jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Pengene dine
- Kurshefte: Stortingsvalg
- Kurshefte: Kommunevalg
- Kurshefte: NFU – en organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Veilederhefte til studieheftet Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Tillitsvalg i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kursbevis
- Kursmappe
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Klistremerker
- Vervekort
- Beachflagg 2 meter
- Beachflagg 3,9 meter
- Pølsebag
- T-skjorte str. M XXL
- Hettejakke str. S M L
- Handlenett beige
- Tallerken
- Refleksbånd
- Armbånd
- Penn
- Pins
- Buff oransje
- Buff rød

Navn: _____

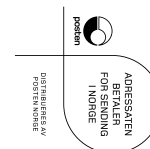
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-post: post@nfunorge.org eller i nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org. Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

NORDFJORD
folkehøgskule

På egne bein

Nye vener, nye aktiviteter, nye erfaringar. Har du nokon gong laga pizza på bål? Padla i kano, dratt krabbeteiner, eller tova ditt eige sitteunderlag? No får du sjansen til å oppleve alt dette.

På linja Bu og fritid får du: Butrening, arbeidstrening og sosial trening. Eit unikt år som vil bety mykje for deg, og for oss andre som blir kjende med deg. Ein trygg start på livet heimafrå.

Søk plass på friluftslivskulen.no

Vi heier hverandre frem og har fokus på individuell utvikling og mestring

- ADL-ferdigheter • NAV-støtte
- Sosialt og inkluderende miljø

ÅLESUND
FOLKEHØGSKOLE

Løypevegen 1, 6012 Ålesund • Tlf 70 17 76 00
www.alesundfhs.no • facebook.com/alesundfhs/

*Søk Reis Bo og Fritid,
opplev Ålesund og
en smak av verden!*

FYSIKALSKE HJELPEMIDLER FOR BARN, UNGDOM OG VOKSNE

Vi leverer til fysioterapeuter, klinikker, institusjoner og privatpersoner i hele landet!

Nå med instruksjonsvideoer på helt ny nettside!

www.bamseprodukter.no

Din støttespiller i hverdagen!

Du leder din hverdag

Vi vet at du kjenner deg og dine behov best. Derfor er vi opptatt av å tilpasse oss dine individuelle ønsker og behov – og vi strekker oss langt for å møte dem slik at tjenesten fungerer som det frigjøringsverktøyet det er ment å være.

Unicare.no/bpa

***unicare**
BPA

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
 971 99 233
 tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Alette Reinholdt
 905 36 649
 alettereinholdt@online.no

Monika Andersen
 469 42 930
 mormi1915@gmail.com

Svein Rune Johannessen
 955 57 510
 svein.rune@mimer.no

Kari Elster Moen
 917 51 533
 klemoen@gmail.com

Henriette Hvarnes Hansen
 412 27 251
 henriette199@hotmail.com

Andreas Tymi
 938 66 892
 andreas.tymi@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
 Utviklingshemmede**
 Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
 Youngstorget 2b, 7. etasje
 Telefon: 22 39 60 50
 post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
 Bankgiro: 8200.01.93417
 Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
 v/ Lill Birkelund
 c/o NFU
 Postboks 8954 Youngstorget
 0028 Oslo
 Tlf. 22 39 60 51
 oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken fylkeslag
 v/ Nordis Vik Olausson
 Tuterudkroken 16
 2007 Kjeller
 Tlf. 480 03 495
 nfu.viken@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
 v/ Torill Vagstad
 Dagfinn Grønsetsveg 38
 2414 Elverum
 Tlf. 402 88 307
 torill.vagstad@gmail.com

**NFU Vestfold og
 Telemark fylkeslag**
 v/ Randi Stenerud
 Skavliveien 21
 3189 Horten
 Tlf. 901 58 869
 nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
 v/ Anders Haslestad
 Molandsveien 1450
 4849 Arendal
 Tlf. 976 01 658
 anders.haslestad47@gmail.com

NFU Rogaland fylkeslag
 v/ Synnøve B. Lindanger
 Straumsvegen 80
 5567 Skjoldstraumen
 Tlf. 938 78 946
 post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland fylkeslag
 v/ Evy Utne Knutsen
 Holsbergstien 40
 5918 Frekhaug
 Tlf. 481 54 196
 evy.utne.knutsen@outlook.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
 v/ Svein-Rune Johannessen
 Jomarka 20
 6012 Ålesund
 Tlf. 955 57510
 mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
 v/ Snorre Ness
 Bregnevegen 1
 7803 Namsos
 Tlf. 905 16 966
 snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland fylkeslag
 v/ Lisbeth Selstad Amundsen
 Bjerkeliveien 16
 8160 Glomfjord
 Tlf. 900 47 915
 lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
 v/ Svein Jensen
 Holmenveien 107, Solli
 9303 Silsand
 Tlf. 979 77 868
 svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
 v/ Frid Tellefsen Svineng
 Boks 187
 9735 Karasjok
 Tlf. 909 36 156
 nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Lettlest om bolig

AV: Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming (NAKU)

Husbanken har i samarbeid med NAKU, laget en nettside med lettlest informasjon om bolig. Tekstene er basert på nettsiden «Boliger til personer med utviklingshemming» av Husbanken.

De lettlestene sidene er skrevet med enkel tekst og enkelt innhold, og er tilrettelagt for personer med utviklingshemming som ønsker å flytte for seg selv. Nettsidene er fine å lese sammen med noen for å kunne snakke om det som står der.

På nettsiden er det lettlest informasjon om:

- Forberedelsen
- Å velge bolig
- Etter du har flyttet inn

Under forberedelser kan en lese om det å flytte hjemmefra, hva slags bolig en kan ønske seg, hva en har krav på, hva en kan ha råd til, individuell plan, samt støtte og hjelp fra likeperson.

Når en har funnet ut hva en vil, og hvilken type bolig personen har råd til å skaffe seg, kan planleggingen starte med å velge bolig. I kapitlet kan dere lese om hva som skjer fra personen har bestemt seg og fram til hen kan flytte inn i egen bolig. Hva en må gjøre og tenke på er avhengig av om en har valgt nybygget eller brukt bolig, skal eie eller leie, bo sammen med andre eller borettslag og samleie.

I kapitlet som handler om etter innflytting kan dere lese mer om å ta vare på boligen, hvordan man kan forandre boligen og hva man gjør hvis det er ønskelig å selge boligen.

På nettsiden finnes også nyttig informasjon om at kommunen lager planer og bestemmer, og at alle kan si sin mening. I tillegg til opplysning om arena for å medvirke på systemnivå.

Se mer på www.husbanken.no/person/lettlest-om-bolig/

Advokatfirmaet

LIPPESTAD

VI BRENNER FOR DINE RETTIGHETER

Kontakt oss på post@advokatlippestad.no eller på telefon 22 94 10 20.